Pintér

EZREDFORDULÓPONTON

Széphalom Könyvműhely

Pintér Lajos

EZREDFORDULÓPONTON

Budapest, 1995

Pintér Lajos

Ezredfordulóponton

Budapest, 1995

A kötet megjelenését az OTP Rt. Bács-Kiskun megyei igazgatósága,
Kecskemét és a Bács-Kiskun Megye Művészetéért Alapítvány
támogatta

Kiadja a Széphalom Könyvműhely
1068 Budapest, Városligeti fasor 38. Tel.: 1531029
Felelős kiadó a Széphalom Könyvműhely vezetője
Felelős szerkesztő Pécsi Györgyi
A borító- és kötetterv Baráth Ferenc munkája
Szedés, tördelés: Windor Bt.
Készült Pénzes Károly nyomdájában, Solymáron
ISBN 963 8277 38 6

© Pintér Lajos, 1995.

Gyöngysor és sebhely

[Pintér Lajos]

Pintér Lajos, hidd el –
szeretlek? nem szeretlek?
és talán egyre is megy,
ha magadnak mondod,
tükörbe mondod: mindegy,
ha széplány mondja: mindegy,
ha asszony mondja: mindegy.

Feküdj végig a homokon,
a nyári homok-szőnyegen,
tudod: napod fönn ragyog most,
szemedet lassan lehúnyod:
szempillád ólomnehéz,
pihen, elnehezül
a váll, kézujj, a kéz,
balga, azt hallgatod,
a szíved ver, dobog.
Darázsfészek a Nap,
a napsugarak darazsak:
dongó-darázs, te drága.

Vaddarázs szárnyán röpül a nyár,
vaddarázs szárnyán röpül a nyár.

Nevedet hallod mondani,
hallod, megszólít valaki –

Valaki eléd áll most,
eltakarja az áldott
kilátást: égre, ragyogó nőre,
pelenkás csecsemőre, jövőre,

eltakarja az áldott
kilátást a mostra,
a mostoha jelenre.

Mondod neki: elmenjen,
a francba takarodjon.

De eléd áll, az árnya
testedre rávetül:
árnyékban az ólomnehéz
húnyt szempillák,
a váll, a kéz,
a terroristák jönnek,
foglyuk vagy, ráddörögnek.
Látod, úszik egy hajszál,
egy göndör, arany hajszál,
fiad hajszála fölött
károg fekete olló:
kiscipők, surranók, kapcák,
tánc-szók, vezényszók, hapták,
az út végén kaszárnyák.
Zokogsz és átkozódsz.

Vaddarázs szárnyán röpül a nyár,
vaddarázs szárnyán röpül a nyár.

Kommandók eléd állnak,
vigyázzban föléd állnak,
kopott iktató könyvvel
könyvelők eléd állnak,
könyökvédős kabátban,
komondor-fehér ruhában
vigyázzban föléd állnak.

Kérhetsz tőlük te bármit,
s te kéred: lépjenek le!
Hisz eltakarják a Napot,
hisz eltakarják a Napod.

Elmúlik lassan a nyarad –
jönnek, mennek a divatok,
s te nem vagy divatos,
csak hű, csak korszerű.

S ez szolgától: kevés.
Föléd lépnek, kézben a kés,
te kezedben is villan a kés,
világ világa: ez a békeharc.

„Hazafiak vagyunk, bolygónk
patriótái" – szól a Greenpeace,
hahó-hahó, hahó, hahó,
hazafiak, a süllyedő hajón,
zöld a béke és piros a vér,
zöld a béke és piros a vér –
sós íze, tengersós íze
a szájamig elér.

Szélcsend.
A levegőben megállnak
a hulló gesztenyék. Világosbarna
héjuk mára már oly sötét.

Tök-forma rongylabdáját,
a Földet nézi egy angyal
tűnődőn: szétrúgja-e?

Énekelni, ó, nem, nem,
csak hümmögni, csak
zümmögni, fogaid közt
sziszegni,
hogy megbűnhődte, meg, meg
bűnét a bűntelen.

Nevedet hallod mondani?
Ordít? vagy szólít valaki?
Névtelen, arctalan jövőd
néven szólít vagy rád üvölt,
néven szólít vagy rád üvölt?

Szeretlek? Nem szeretlek?
Tükörbe mondom: mindegy,
széplánynak mondom,
asszonynak mondom: mindegy,
talán egyre is megy –
Kelj föl végre a strandról,
a nyári homok-szőnyegről,
szemedet lassan nyisd föl,
szempillád pillekönnyű,
könnyű a láb, a lábad,
és fuss, fuss. Szinte szállj:
vaddarázs-szárnyon, mint a nyár,
vaddarázs-szárnyon, mint a nyár.

Játék

Ünnepek. Bálok. Ruhák:
puhák, oly selymesek,
sejtelmesek.
Fölfénylenek.
És bakkancsok, bőrcsizmák:
egy téli kertben
járt bennük, gyermek,
fölfénylenek.

Dúdoló

Rozsdált emlék a réz-tanya,
pa-pam, pararam, papam,
rozsdált emlék a réz-tanya,
pa-pam, pararam, papam.
Apánk epeíz,
csak földünk anya,
papam, para-ram, papam.
Álomi dűlő, magad: ledőlő,
álmodban virágzik a mák,
álmodban virágzik a mák.

Anyám szemében

Szegény anyám szemében
öltönyösen vonulok, hófehér
hajsátor a novemberi ég.
Anyám szemében simán,
könnyedén, szökellőn járok,
mint egy őz, mint
kertünkben az ősz.
Anyám ragyog, anyám örül.
Szegény anyám szemében
vonulok büszkén.
De a levegő megfagyott körül.
Ha akarná, ha látni
akarná, látná ő is,
jobban látná vaksi fiánál:
hogy a levegő megfagyott körül.
De ő behumott szemmel nézi,
lehunyt pilláján vetíti belül
győztes, tündéri vonulásom.
Tél jön,
hajnalban már fagyott,
késsel: kézéllel szelem
a levegő fagyott tömbjeit,
ahogy a kertet járom.
S csak kutyám jön velem.

Jeget szór széjjel a szellő,
reszketnek, dideregnek
a szüretkor kinnfelejtett
szöllő-szemek.
Kicsi kosárral járhatsz.
Szedheted, böngészheted.

Nem lehet.
Maradjanak csak kint a kertben,
vesszenek, feketüljenek,
jelképnek tűnjenek:
éljenek, feketélljenek.
Anyám nem szereti borostám,
gyűrt ingem, pulóverem,
tépett farmerom nem szereti,
pöröl velem.
Futok el tőle, fut a kapun át
a lestyán, borostyán.
Csak szegény anyám szemében
vonulok öltönyösen,
szállok szépen,
mint a büszke vezérek.
Mint a politikusok. Mint a
hivatalnokok:
öltönybe öltözött léggömbök,
kik pattognak a hivatal
létra-fokain le s föl.

Szegény anyám, ne sajnáld,
hogy közöttük én nem vonulok.
Ne sírj anyám,
majd én is tört fénybe öltözöm:
ha végül szemedbe költözöm.

Kártyavár

Füstölő kehely a kályha,
a csongrádi házban
apámék egy fűtetlen szobában,
a jégcsaplepte ablak nyitva áll.
Asztalon az ördög bibliája,
agyonolvasott kártyalap.
Vércseként köröz fölöttük,
a pálinkáspohár is körbejár:
szájukra le-lecsap.
Ülnek kucsmában, nagykabátban.
A gyerekek: nagyszemű, álmos kibicek.

Snapszer a játék: tökre zöldet,
dió-asztalra öklükkel ütnek.
A tökre zöld lap kell épp,
zöld az ász, nyerni úgy lehet.
Láttak a világ polcain
épp elég tök-fejet,
alsó és fölső polcokon épp eleget,
fejükön zöld kalap volt:
mert tökre zöldet, emberek.
Csíp a füst, a világ dolgait
kártyások könnyezve nevetik.

Lovaskocsival hordtak tököt,
az őszi ködben úsztak nemrég,
szálltak szárnyanőtt fogaton.
Kocsiztak zöld bársonynadrágban:
mert tökre zöldet, emberek.
Csíp a füst, a világ dolgait
kártyások könnyezve nevetik.

Stüszi vadász az erdőt járja,
ereje: a vállán puskája.
Emeli kezét esküre,
esküszöm, éltedre török
butácska őz, szaglászó dámvad,
éltedre, fostos nyulacska.
A bundád szitává lövöm.
Tágra nyílt álmos gyerek-szemek,
csöpp tenger-szemek lesik
a kártya meggyűrt üzeneteit:
a stüszi vadász egy tökfilkó.
Álmukban őz, szaglászó dámvad,
fostos nyulacska elszalad.
Tökre zöldet: a hártya-
vékony kártyalap fölött
lebeg, úszik a zöld
gyerek-öröm, gyerekkacaj.

Snapszer a játék. Apró pénz pörög,
még laposabbak a lapos bukszák.
Kicsi pohár. A jó pálinkát
egyetlen kortyra magukba isszák.

A kártya karcsú tornyait
fölépítik a gyerekek.
Kártyavár, kártyavár:
még egy lap és még egy megáll.
Ráfér még a piros ász: tavasz,
rajza lányka, rajta sárga kalap.
Márciusi vadvirág fölött
a titkos üzenet: szív-kártyalap.
Kipördül a tök ász: itt a nyár,
rajza: ki délig aratott,
most lábhoz teheti a kaszát.

Kipördül a zöld ász: zöld ősz.
Kipördül a makk ász: itt a tél,
rajza: rőzseláng fölött
sikálja tenyerét, ki fázik.

Pálinka mellé étel is kerül,
s morzsáit a gyerekek
a hóra kiszórják:
piciny széncinkék, egyetek.
S felhangzik a cinke-csirip,
az ének –: ne félj, én se félek,
jöhetnek a fagyok:
megszállói a télnek.
És jönnek is, és jönnek is.
Fölépül végül a kártyatorony,
e bábeli, gyermeki kártyavár,
még rááll, még ráfér
a zöld király, piros király is.

Nagyhasú gyöngy-bagoly a kályha.
A csongrádi házban
apámék egy fűtetlen szobában,
a jégcsaplepte ablak nyitva áll.
Asztalfiókba repül
az ördög bibliája,
agyonolvasott kártyalap.
Már jóéjszakát mondanak.
Csak szilánk:
szikrát vet a pálinkáspohár.

Ellentétek

Micsoda óra. Se rugója,
sem számlapja, se mutatója.
Egy perc. Milyen sok. Egy
ezredév: milyen kevés.
Volt múltad, lett volna jövőd:
felejtsd el, felejts el mindent,
micsoda óra, se rugója,
sem számlapja, se mutatója.

És a jelen? És a jelened? – kérdezed.
Mondj le róla, mondj csak le róla!
És te állsz, hallgatsz döbbenten,
vádolsz, vádolsz, te megvádolt.
Hull a könnyed, úgy érzed,
minden csöppjével a terhed könnyebb.
És nől, nől, nől benned a dac,
és súlyosabb leszel, egyre súlyosabb.

Ebek és lobogók

Elűznek, kitűznek, elűznek, kitűznek.

Fekete, fehér

Tanyák. Csak pajták, ólak. Nincs templom:
megyünk a fák tornyai iránt.
Fűzfa, akácfa, nyárfa: ott, ott, ott,
ott visz egy táska egy kisdiákot! Nézd, engem.

Tanyák. Csak pajták. Csak ólak. Csak csönd.
Anyák, apák. Fehér nyár, fekete nyár:
élet, halál. Ott, ott, ott:
ott visz egy táska egy kisdiákot! Engem.

Fák

Csongrádnak, városomnak

Megyünk által a Tiszán; fúj a szél,
hajunk, ingünk lobog. Tengerkék az ég.
Fúj a szél; az arcunk is ég. Megyünk
a fák tornyai iránt. Alföld, hajlong
az akác, a fűzfa, csúcsra tör a nyár.

Nyárfa, akácfa, fűzfa; ott visz
egy táska egy kisdiákot! Fut, fut, fut
egy kisdiák, elfut, visszafut, elfutna,
visszafutna már.

Tiszai árterek: Holt-tengerek. Nézd,
nézd, távolabb a réten egy lidérc:
a régi festő ott lebeg.

S lomok: városom herélt szélkakasai
kappankodnak a szemétdombon.

Elűznek, kitűznek, elűznek, kitűznek.
A föld nem az emberé; az ember a földé.
Minden dolog összefügg. Bármi történik,
az a föld fiaival történik. Ha az emberek
a földre köpnek, magukat köpik le –
mondja az indián.

Arcomra, testemre sárt kenek, legyek
a föld fia, legyek az indián.

Ha ezt a földet leköpöd, az arcomat
köpöd le. Ha ezt a hazát fölszántod,
az arcomat szántod föl.

Megyünk által a Tiszán; fúj a szél,
hajunk, ingünk lobog. Megyünk a fák
tornyai iránt.

Ballagok egy népdal után

Kimegyek a doberdói harctérre
föltekintek a csillagos nagy égre –
csillagos ég merre van a magyar hazám?
merre sirat engem az édesanyám – –

Big hits

Magnetofonnal, lemezjátszóval vacakolok
egész nap –
kicsi fiaim kedvére. Hallgatják,
hallgatnák egész nap:
Rolling Stones Big hits. Huszonkét
évvel ezelőtt hallgattam én is,
s nem tudom, miért –
s nem tudom, őket most miért is hozza lázba
a gitár, a basszusgitár,
a tamburin, a dob,
az orgona, zongora, szitár?
S mért olyan lázba, mint réges-rég engem?
De elmúlt ez is, mint a láz,
s fiaimban most hirtelen újraéled:
föléled, lázad
e véres, e hűtlen évszázad,
fájdalmát túlüvölteni, túldalolni pedig
ők sem tudták, én sem tudtam,
te sem tudod:
mennyi éneklő, hű torok.
És mennyi beteg gége. Hát ez a vége?
Have you seen your mother, baby,
forog a lemez. Little red rooster,
forog a lemez.
Majd egy napon, ha elmegyek,
majd ez marad csak? e vacogtató,
vacak zene?
S mi lesz az utolsó nap üzenete?
S ha párnák között? betiltott szeretők
ágyában talán?

Milyen szavakkal köszönök? Idegesek és
kapkodók:
nem a harag utolsó mondataival talán?
több fényt – ahelyett –, káromkodás,
szitok, piszok?
Vagy kicsi fiam arcán egy égő pofon,
ha elmegyünk, ez marad,
csak nem ezzel köszönünk talán?
Big hits, nagy slágerek, szól, szól
a sláger-zene. És félelmedben,
félelmedben a haláltól:
pofon helyett fiad arcát megsimítod.
S nem félsz már elpihenni egy lepke
krisztusi tekintetében.

Csillagos ég, merre van az én hazám,
csillagos ég, ne sirass, édesanyám.

Eperföldek

Tisztelet az anyanyelvnek

Nem tudom, hol, melyik lemezen
keressem számukat, az *eperföldek*et?
Földieperre gondolj, barátom. Melynek
nincsenek is „földjei", csak kisebb
kertjei. Földieper kertek?
epres kertek? – így mondanánk
– s még mindig pontosíthatnánk – talán.
Ő is így mondaná.
Ha le nem lövik, oly
gazdagon élhetne most, szegény.
„Szeretetet akar, nem háborút" –
rosszul fordítottam
ezt is: épp mert sietve, elnagyoltan.
„Szeress, ne háborúzz?" Love, love,
a szeretet is kevés,
az őrmester is szereti lovát,
csizmahúzó kutyáját, s szereti
a nála is bárgyúbb katonáját.
De mi: *love*, szerelemmel akartunk
szeretni, nem *relatíve*.
Lásd, ilyen a mi anyanyelvünk,
s mást jelent a *sarok* és a *sark* is.
A sarokvas alatt ott vacogunk,
a sarkcsillag fölöttünk ott ragyog.

Zöld úton

Féltik a madarak az embert, sírnak érte.
Vadludak vé-alakban szállnak az emberért,
tüntetnek érte.
Féltik az évszázados tölgyek az embert,
sírnak érte, megsebzett leveleiket
hullatják érte;
le a hegyekből indulnak érte, tüntetnek érte.
Félti az őz, a büszke dámvad az embert,
golyó elől fut, fejét emeli,
tüntet az emberért, tüntet érte.
Félti a fű, növény, félti a kamilla, rétifű,
tüdőfű, mályvagyökér, martilapulevél,
édesgyökér
félti az embert, zöld úton fut el
az emberért, virágzik érte, szót emel érte,
tüntet érte. Tüntet az eltűnő emberért,
gurul a kő, megindul, súrlódik, gördül érte;
tüntet az eltűnő emberért, tüntet érte.

Zöld ország

Földünket nem szüleinktől örököltük,
hanem gyermekeinktől kölcsönöztük!
(Környezetvédelmi jelmondat)

Figyellek titeket, fiatalok, ahogy
a divat mészárszékei előtt,
autók sorfala között sétáltok:
fehér öltönyben, maszkban, gáz-álarcban.
Ti, a smog city néma tüntetői.
Vonultok némán, kérditek:
vajon meddig lehet még
szennyezni a levegőt? S mert van
visszhang, e visszhangzó közöny azt zengeti:
lehet még, lehet még, lehet még.
S megannyi átok:
hull a savaseső rátok, s a Szársomlyó-hegy,
a vulkáni kúp maholnap halott,
s halott király áll Visegrád fölött:
gyöngy könnye útján folyik a Duna,
s jönnek, jönnek az örökösök,
a tékozlók büszkén,
s mi, akik a világot gyerekeinktől
kölcsönbe vettük, ülünk
eljövendő világ égő üszkén.

Ülök a kopár hegyen:
a hegyen ott ül és sír egy ember,
aki látta a holnapot.
De ti, de ti, de ti, fiatalok:
csak vonuljatok! doboljatok! daloljatok!

Graffiti

(Rajz őszi tűzfalon)

Hol a pipacs már? hol van a tünde,
a röpke?
Anyja, a koranyár fölvette,
fényben fürdette!
Hol a pipacs már, hol van a tünde,
a röpke?

Rozsdált levél a gyalogúton:
nyárfalevél, akáclevél.
Fölveszek, kezemmel fényesítek
egy didergő vadgesztenyét.

A hegyi úton nem jön ember senki,
csak az őszi szél szalad, beszél,
csukja, nyitja a kertkaput.
Ázik a hordó, ázik a puttony,
nem jön senki a hegyi úton.

Szüret lesz holnap, szüret.
Nézi a kád, a puttony, a prés
nézi a sápatag, pisla holdat.

S az égi nép is visszanéz!

Nézd, csak nézd,
csak lesd, nevesd:
a hegy tündére, egy lány jön az úton!
Őszi éjszaka, mellette alszom,
hosszú hajával betakarózom.

Graffiti

(Rajzok a tél falára)

Lovas-szekér: szalad-pörög a földrehullt
vadszeder levél, lovai:
síró szúnyogok, gebék.
Nyárról ittragadtak. Szalad a
síró szúnyog a vadszeder levéllel,
szalad a lovas-szekér, szalad a hírrel:
hahó, hahó, lám itt a tél.

Kerekezik egy fázó legény felénk.
Itt a köszörűs, itt a köszörűs!
Kést élesítek, ollót fényesítek,
itt a köszörűs, itt a köszörűs.
Gyöngynyelű kisbicskát élesítek,
nagykést, bárdot, ti jó böllérek,
itt a köszörűs, itt a köszörűs.
Jönnek a bálok, jönnek a fényes
lakodalmas esték,
megélesítem a kést, legények, tessék,
itt a köszörűs, itt a késes.

Köszörült, hideg penge a nap-fény,
éles penge a szél, megérzed,
ahogy az arcod borotválja,
kiserked nyomán a véred.
Ott kerekezik a köszörűs, nézed,
ott kerekezik a köszörűs, nézed.

Lovas-szekér: szalad-pörög a földrehullt
vadszeder levél, lovai:
síró szúnyogok. Gebék.
Szalad a lovas-szekér,
szalad a hírrel:
hahó, hahó, lám itt a tél.

Graffiti

(Rajz egy tavaszi tűzfalon)

Lányka, a tavaszt te kezdd el,
törd a jeget puszta kezeddel.
Hahózz, énekelj, ha kell:
törj utat torkod élivel.

Lásd meg a halak csillagjegyét:
halat rajzoltam ünnepi asztalodra,
kárászt, pisztrángot, kecsegét –
halat rajzoltam ünnepi asztalodra,
lásd meg a halak csillagjegyét.

Március. Dárius.
Add már rajzomért a bért. Szórd már a fényt.

De lányka, a tavaszt te kezdd el,
tört a jeget kezeddel,
hahózz, élj, énekelj,
törj utat torkod élivel, ha kell.

Graffiti

(Színes nyári rajzolat)

Száz színes szalag a nyár.
Száz szalag a ledöntött
májusfa hajában,
száz szín a fölszalagozott
lányok és vak lovak
sörényén, álomi lakodalom:
fölszalagozott menet a nyár.
Vérpiros és fűzöld és smaragd,
és opál és okker és narancs,
és meggypiros:
meggyfolt süvölvény ingeden a nyár.
És almazöld, harapod, habzsolod
áldott nyári napod.
És aranysárga tiszai homok.
Ezüst füst, forogsz az
üst körül, vidulsz, vadulsz,
örülsz,
és tábortüzek lángja már a nyár.
Száz-szín szitakötő-szárny a nyár.
Hártyavékony szitakötő-szárnyakon
száll el száz napod,
hártyavékony
szitakötő-szárnyakon száll
száz áldott napod.

Évszakok vonulása

A gyerekeknek

Hej, tavasz, a fekete földre
hóvirágszirom hull, az havaz.
Kapualjtól kapualjig fuss el,
mert a vadfiú zápor nyakadba csap.
Tavaszi sötét éjszaka,
kutyád fehér pulikutya: neve Tisza,
fönn ül a holdban, szőre világol,
elszabadult a konctól, kolonctól.

Fuss a folyóhoz, jó Tiszádhoz,
tavaszi folyód alszik még mélyen,
alszanak a halak a mélyben.
Vizek tükrében lesi magát
a telő hold: gombóc kutyád.
Távolban lakótelep ébred,
toronydaruk az óriásai, körben
hét gyerek leskel: akár hét törpe.

Felhőkarcolók a házak, nézed őket:
ahogy felkarcolják a felhőket.
Hasad a hajnal, lassan pirkad,
s vérzik a fölkarcolt hajnali ég.
Tájad bejárod, előtted fut a nyár:
nagyhasú görögdinnyét görget.
A dinnye zöld héját, zöld haját
adod a nyíres-tölgyes erdőknek.
Elveszik, majd eljönnek érte az őzek.

Fölkarcolva a te lábad is:
megkarcolták a vadszeder-indák,
térded megsebzett tereit nézed.
Feketególya, piros a lába:
leszáll ártéri vizekre.
Ősz lesz, indulhatsz iskolába,
fekete ingben, piros nadrágban.
Fekete gólya, piros a lábad.

Jönnek a portyázó fagyok is,
hogy fázol, arra ébredsz –
be kell csukni az ablakod,
nem hóvirág ez, hanem a hó hull.
Jó barát a sapka, sál, a nagykabát.
Jó a sapka, tényleg jó, tényleg:
ráülni, csúszni rajta a jégen,
pörögni, forogni, pörögni, forogni.

Fehér bundakabátban
vonulni, ragyogni, ahogy
fehér bundás pulikutyád, a hold
vonul és ragyog az égen.

Törött tükör

A Költő utcában, a hegyen
kibontotta sárga virágfürtjét
a tüskös akácfa.
Járok a Költő utcában.
S hazagondolok, s gondolok
árva hazámra, mikro-
világra, makro-világra:
mindenütt, mindenütt
virágzik a sárga akácfa.
Más tájon más költő látja.

Búcsúzik szemem a csonka
családtól, virágzó, vén
Európától, tájtól, búcsúzik
szemem a Költő utcától,
ahol épp kibontotta sárga
virágfürtjét a tüskös akácfa.
Járok a Költő utcában.

Fütyül a zöld templom-lombban
egy sárgarigó: fütyül a rigó.
Füttyögök neki én is, hahó.
Persze, sárgarigó: élni jó,
fütyülni a zöld templomban.
Járni könnyű kis ingben, sétálni,
persze, sárgarigó: élni jó,
amíg lehet. Amíg lehet
sétálok a Költő utcában.

Lépked előttem egy asszony,
vigyázok, meg ne ijesszem,
vigyázok, meg ne riasszam.
Elnézem, elnézem: terhes.
Szülj csak, szülj kicsi anyácska
új életet a sugárkezelt világra.
Járok a lombok zöld templomában,
költő a Költő utcában, a hegyen.
Szemem behunyom, csukott
szemem is látja, ahogy
kibontja sárga virágfürtjét a
drága, tüskös akácfa.

Mirror

Régi versemet írom le kézzel és géppel
a játékmúzeumnak.
Gyerekkori ég.
Néhány sorát angolra is lefordítom:
gyerekkori ég –
pacsirta, sárkány,
nevét se tudod,csak jelét tudod,
és hogy elszáll már.
Ezeket a sorokat.
Rajzolok is hozzá, futtatom a gyerekek
színes ceruzáit régi örömmel,
gyerekkori ég:
kék és négerbarna és narancssárga és
zöld és tűzpiros és grafitfekete fut el velem.
Kezemben s képzeletemben
röpül újra a papírsárkány.
Rajzolok is, futtatom a gyerekek
színes ceruzáit örömmel,
pálcikaforma gyerekek röptetik a
játék-sárkányt versemen, rajzomon,
s fönn van a Naphold, tűzpiros és
narancssárga pillangó.
Ahol az angol szöveget írom, ott
mindent fordítva rajzolok, tükör a világ:
gyerekek futnak fejjel lefelé fönt az égen,
s úsztatnak alá
egy papírsárkányt –
s lent a földön, gyerekek régi lábanyomán
gurul a törött kerék, a Nap.

Ennyi volt. Lecsukod szemed,
pihensz, rakodsz,
a gyerekek színes ceruzáit szokott helyükre rakod.
S ahogy szemed hirtelen újranyitod,
meglátod a szikrázó Napot:
ég a gyerekkori ég.

Az irgalmas katasztrófa

Jössz a meccsről, sört iszol,
habzó ég sincs a tetején –
hideg a pohár, mint a jég.
Rendőr állít meg, igazoltat,
van lakásod, van munkahelyed,
két neveletlen gyereked,
áldása rajtad: továbbmehetsz.
Továbbmehetsz a túlsó sarkig,
ahol leüthet valaki,
elveszi kabátod, cipőd, pénzed.
Fekszel a földön, mint aki részeg.
Isten kőművesei: a fecskék
röpködnek körötted, fejed felett:
rakják a vasbeton eget.
Csiripelnek: ne félj, ne félj.
Állj föl a földről, menj tovább.
Nézd, hogy kifröccsent a véred,
foltot hagy fehér ingeden:
olyan szép, mint egy érdemérem.
Megveretésed, kitüntetésed.

Fiad térdedre ülteted:
hóc, hóc, katona – dúdolgatsz neki;
ott ringatod, lovagoltatod
térdeden a csöpp holnapot,
ott ringatod, lovagoltatod
térdeden a csöpp holnapot.

Gesztenye-árnykép

Május van. Késő éjszaka, virágzó
gesztenye világít,
gyertyáit gyújtja:
Gesztenyefa gyertyafényénél
botorkálsz
háztól-házig.
Eső hull, ruhád elázik,
hajad megázik.
Csurom vizesen érsz el a házig,
megállsz majd szeretőd előtt.
Május van. Késő éjszaka,
veti le rólad vizes inged.
Csupasz vagy s árva, mint az újságban
az igaz hírek.
Május van. Késő éjszaka, virágzó
gesztenye világít.
Gyertyáit gyújtja,
gesztenyefa gyertyafényénél
botorkálsz el
hazáig.
Titkosított hírek,
titkos szerelmek.
Gesztenyefa gyertyafényénél
fogan meg a jövendő gyermek:
akit majd szeretnek,
akit meg sose aláznak,
akit majd sosem vernek,
la-lam-la-lam-la-lamm.
Titkosított hírek májusa.

Titkos szerelmek májusa.
Ez egy májusi büszke ének,
fölemelt fővel énekeljétek!

Gyöngysor és sebhely

Európa fényei, városai:
gyöngyök és sebhelyek.
Újszülöttek néznek veletek
farkas-szemet: vesztőhelyek –
és elaggott remények a
feldöntött bölcsők körül, Európában.

Emlékszel kedves, gesztenyét szedtünk,
kezünkben tartottuk a
didergő vadgesztenyét.
Október volt, aradi vértanúk napja:
néztük, ahogy egy aprócska gyertya
pislákol még s a körmünkre ég.
Szemünkben talán könny-csepp is csillant,
gyönge harmat volt, ösztövér.
Buda és Pest, Berlin és Lipcse,
Prága és Pozsony: gyöngyök és
sebhelyek, Gdansk és Varsó,
mindenütt emberek – Vilnius,
Riga és Tallin, mintha a balti
tenger vigyázón nézne a tenger népre.
S Brassóban is a fekete templom
falai újra égnek,
a feketénél is feketébbek,
gyöngyök és sebhelyek.

Városaim, csillogó városok
az Európa-gyöngysoron.
Mindenütt egyazon géniusz jár:
a testvéri tankok elé
fölemelt kézzel
patyolat ingben ő áll.
Mindenütt egyazon géniusz jár:
az idő mélyén ő vacog,
ő aki itt ül szívemben,
ő a szabadság csillaga.

Egy hangot hallani, s ez
büszke hang,
de nincs benne gőg, nincs benne rang.
Föld-mélyből fölzeng ő,
de nincs benne kolduló harag:
érette szóljon a harang.

A csendes Európa

Négysoros

Lábujjhegyen jár, mint a szolga nép,
föl ne ébressze alvó zsarnokát;
lábujjhegyen jár fák között a szél,
föl ne ébressze bennem a halált.

Hét kopogtatás

Hét bezárt ajtó a világ.
Rúgd be az ajtót, baltával törd fel
a zárat: ott fekszik hűtlen szeretőd
meztelenül egy hűvös szobában.
Rúgd be az ajtót, és bölcsőt látsz,
gügyög benne egy bölcs gyerek.
Rúgd be az ajtót, hét határt látsz,
vacogva nézi kifosztását, őrtállói:
a sorköteles, ledőlt nyárfák.
Törd föl az ajtót és foglárt látsz,
úgy csap szájon, hogy elzuhansz;
rúgd be az ajtót, egy rétet látsz,
boglárkás rétet, vízesést.
Rúgd be az ajtót, folytasd hát, folytasd
a bűvös, bűntelen keresést.
Rúgd be az ajtót, törött tükröt látsz:
benne az arcod, nézd, mégis egész,
rúgd be az ajtót, könyvtárat látsz,
hol huzat lapoz, ahol anonim minden remény.

Egysoros

Álnok történelmünk: jármok és álmok.

A leghosszabb öröm árnyéka

Torkig ér bennünk a század, az évezred,
üvölt a történelem leghosszabb évszázada,
üvölt az évszázad leghosszabb történelme bennünk.
A leghosszabb öröm árnyéka rajtunk.

Napóra a hegyen

Június van. Koranyár van. Nyár van.
Térdig gázolok a nyárban. Színében, illatában.
A Diana utca lépcsőit járom,
fönn, fönn, fönn a Hegyen –
A Dunánál lent rohan a város, alszik a város,
a Dunával lent rokon a város,
lent alszanak mind-mind a Duna rokonai.
Június van. Századvég van. Ezredvég van.
De nem érzem a romlás, a vég, a végzet üzenetét,
inkább a nyarat hallgatom, nekem zenél a szél.
Torkig ér bennünk a század, az évezred,
üvölt a történelem leghosszabb évszázada,
üvölt az évszázad leghosszabb történelme bennünk.
A leghosszabb öröm árnyéka rajtunk,
a leghosszabb gyász árnyéka rajtunk.
És megálltak most mind az órák!
Ezüst tuják: életfák árnyékát nézed,
ezüst tuják: ezüst Napórák a Hegyen.
Féltizenkettő. Féltizenkettő van, jóember,
ugató ezüst-kutyák, ezüst kutyák a Hegyen.
Féltizenkettő. Féltizenkettő van, ugatják.
Járod a Hegyet.
Nem érzed, hogy a történelem leghosszabb
évszázada lejár.
Csak azt tudod, hogy itt a nyár.
Álnok történelmünk: jármok és álmok.
Csak azt tudod, hogy itt a nyár.
Most nem hosszú hajunkkal futnak el
a katona vonatok,
nem hosszú jajjunkkal, sóhajunkkal:
viszik, viszik szegényeket,

kit lefelé, kit fölfelé,
egyet sem hazája felé.
Csak azt tudod, hogy itt a nyár,
nyílik a jázmin, fehér virág int,
s kárminpiros a cseresznye mind,
s nyílik a hárs is, bólint a hű társ.
Századvég, ezredvég, századvég, ezredvég,
szívünkön ez a nyár körbejár: sirat és énekel,
sirat és énekel, sirat és énekel.

Tekinteted tükrében

Ezt nem fogom elfelejteni, amíg
élek, ahogy rámnéztél –
mondod, vádlóan? szomorúan?
s mielőtt közbeszólnék, tovább még:
talán meghíztam? megöregedtem?
kérdezed. Csak olyan régen láttalak,
csak szokatlan, rövid a hajad,
ha szembejönnél, lehet, hogy
meg sem ismernélek... felelem.
Meg sem ismernél? Lángot kap
ettől arcod is, ragyog.
Cipőd, ruhád, gyűrűid barna és
fehér foltjait, az összhangot figyelem,
én a hangtalan, mostanra szótalan.
Pipázó egyetemista lányok vonulását
Kolozsvárott – ezt a dacot
keresem szemedben,
örömök pirosát, fájdalmak
feketéjét keresem rajtad, ruhádon.
Keresem benned a békétlen világot.
Tekintetem tüzétől lángra kap
– úgy lehet –
ruhád, blúzod, kabátod.
E lángtalan világban.
Szemünkben megbékél majd a világ,
majd lángot kapnak s kihúnynak
a hajlongó fák is, egymás szemében
majd tényleg megöregszünk, *ámen*.

Álom

Mennyi álom, álomi lebegés,
s mennyi lom, ál-álom, lázálom,
a köd csikócsapatai a Dunánál.
Vízisíelők: járkáló jézuskrisztusok
a megváltatlan habok fölött.
Összefogva s újra felosztva a világ,
egy kisfiú sír, egy férfi lődörög,
mikor osztották, nekik nem jutott.

Szégyenlős, szerelmes szavak,
mennyire kívántalak.
Freskó az ezredfordulón:
Szálkák, tulipánvirág bálák.
Ideiglenes slágerzene,
törött pohár szilánkja száll.
Az ott madár? Huzat-cibálta
ablakszárny csupán.

Szeress, szeress, szeress, szeress,
szép ruha volnál, megvennélek,
ha új film volnál vagy tiltott
könyv vagy titkolt történelem
jaj, megnéznélek, megkeresnélek.
Érvénytelen hasonlatok.
Új labda: játszanék veled.
Minden szerelmes örök gyerek.

Sárgult fénykép:
minden szerelmes örök öreg.
Érvénytelen metaforák.
Honfoglalód vagyok: az arcod

alföldjén, kibontott melled dombján,
csukd hát a szempillád rám.
Arcod pici ránca:
szemed alatt az idő rovásírása.
Most valaki legázol,
most valakit leigázol.
Kiáltom: enyém vagy, enyém,
s üres kezemre nézek.
Most idegen vagyok,
világvárosi utcán szemben veled,
most apád vagyok, most
nővérem vagy, vagy pedig húgom
– nem is tudom, de hű rokon.

S most szótlan szeretőm,
s most szótlan szeretőd,
se nem rokon, se nem idegen.
Mondd, szülsz-e majd gyereket?
Én hülye, hülye, én hülye.
Berreg, lohol utánunk
bukó-sisakban, motor-
kerékpáron a terror.
Defektet kap, köpenyt cserél.
Látod, csak foglaltunk ennyi jövőt,
ennyi fényt, ennyi reményt.

Üres tenyeremre nézek:
mennyi álom, álomi lebegés.
Törött pohár szilánkja száll,
érvénytelen metaforák, hasonlatok,
körkép az ezredfordulón:
miénk, övék, enyém.
Minden szerelmes örök,
csak több fényt adj, több reményt.

Álom a gépi versről

Kérdezd meg a számítógépet,
ír-e helyetted verset?
Míg írja, te menj le a térre,
menj le a kedves labda-térre,
kérdezd meg:
a csapatba befársze-e,
s ne bánd, hogy örömük:
ahogy hasraesel,
– jajgatsz, jaj, rossz volt a csel –
összesöpröd eltört szemüveged.
Térded térkép: kék-zöld szigetek,
talp-foltok, országnyi sebhelyek.
Légy te a kapus, dőlj a
fához, ott szobrozz
– kapushoz illik –
nagy gatyában,
s egy nem-várt kapás-
lövésnél úgy szállj,
mintha álmodban szállnál,
a labdát fogd mellre, védd!
Örülj: tapsolnak körül a
srácok, stricik és csitrik.
Mikor bealkonyul, mikor az
ég már megannyi csillag, mikor
az égi labdatéren
kinyílt az égi margaréta,
akkor már te is menj haza.

Nézd meg,
mit művelt versíró géped?
Nézd meg,
bugris vagy művelt, és írt-e
remeklő rímeket.
Fuss haza, nézd meg.
Nézd meg, írt-e
arról a géped:
labdáztál nemrég,
álomi kapus voltál;
és kísért régtől egy emlék:
sült halat ettél,
azt a halat,
amit te fogtál:
egy tál, kemencében sütött halat
tett asztalodra nagymama.
És egy kollégium-szoba
ablakán kihajoltál nemrég,
diák voltál,
nem tudtad, lesz-e házad,
jó volt úgy, jó volt,
könyvtár-szobák az otthonod,
másokkal közös várad.
Tudja-e, tudja-e,
érti-e, érti-e majd
versíró géped?
Kérd meg a számítógépet,
írjon helyetted verset.
Míg ír, te menj le a térre
menj le a kedves labda-térre,
kérdezd meg:
a csapatba befársze-e,
és küzdj, küzdj,
szállj velük
játssz velük boldogan.

Séta a margarétás réten

Szüless meg helyettem, gép,
szüless meg sikolyban, fájdalomban.
Eszmélj, élj, érezd, hogy lom vagy
– kész a leltár –, nem leltél
otthont honodban, teremts hát:
teremts hazát, helyettem, gép.
Sétálj a margarétás réten,
nézd, milyen véges az ég,
s nézd, milyen végtelen az út,
szél csukja-nyitja a kertkaput.
Szeress a margarétás réten.
Szeretőd haja szőke. Szeretőd haja fekete.
Kezed becézze puha combját,
simítsd haját, vesd át
derekán a szoknyát. Nevet, nevet:
suttogja alig érthetőn neved.
Szeress helyettem, gép.
Írj verset helyettem, gép,
lángoljon benned az ifjúság,
tündököljenek mind a rózsák,
viruljanak versedben a hervadó múzsák.
Írj verset helyettem.
Öregedj meg, legyél napra nap
fölöslegesebb, feledékenyebb:
felejts el mindent, gép. S halj meg.
Halj meg helyettem.
Én pedig éljek, megszülessek,
fussak a margarétás réten,
ragyogjak vádlón, emlékezzem.
Múltra, jövőre,
mindenre emlékezzem.

Felhő utcai madáretető

Föl, föl, a hegyre menni jó,
egyenes tartású hegyi öregek
jönnek szembe velem.
Hegyre menet megiramodik a szív,
jó járni, lenni a hegyen.
Hegyre menet mélyen lélegez a tüdő.

Jó járni, lenni a hegyen,
egyenes tartású hegyi öregek
jönnek szembe velem.
Hova, Felhő utcai öregek?
A Felhő utcába, haza a hegyre, vagy
túl a Felhő utcán, a fellegekbe:
randevúzni az arany Nappal,
randevúzni a Hold-ezüsttel,
gyí, te, kocsisom, gyíte, gyíte.

Jó járni, lenni a hegyen,
lenni, létezni, harminckét évesen,
figyelni a lélegzetet.
Jó megjönni, jelenben lenni,
válladra vetett kiskabátban
lassan lépdelni a hegyen.
Válladra vennéd ország gondját,
válladra vennéd világ dolgát.
S mennyi hidegség. Idegenség.

Felhő utcai sarki házban
kopott kis madáretető,
arra sétáltam, megláttam.
Felhő utcai madáretető.

Üresen áll. Hisz madarat etető
még az egész hegytető.
Feketerigó röppen föl távol,
s vérzik a bodzabogyó:
lesem, figyelem, ahogy issza
a feketerigó a bodza
fekete levét.

Tegnap még láttam,
mára hova lett:
tűzpiros termésével,
piros kokárdácskával vonult a
tiszafa, hajlongott, tüntetett.
Csupa ág vagy, te,
csupa mozgás, tiszafa,
megannyi zöld szárny,
hajnalra kivonod magad
kertünkből, elszállsz.

Felhő utcai kicsi kert,
ajtóján nincs lánc, nincs zár,
esőlemosta, ceruzás írás,
mely csupa dallam, csupa tánc:
„alma és körte
kapható itten" – híreli.
Járok a hegyen, tagolom
véletlen, szabályos ritmusát.
Ha alma és körte kapható,
ez a forma, ez maga: kosár.
Nincs-almám majd beléteszem.

S a megtalált, régi szó, az: itten.
Milyen másság
a hegyen itt fenn.
Milyen kedves, régi emlék.

Aszalt szilváé, meggyboré,
milyen kedves, mily régi íz,
régvolt emlékű gesztenyeméz.
Járok a hegyen, vállamra vetett
kiskabátban, kérés nélkül is
felelősen, kérdés nélkül is
felelően, tiltott jövőmben
hűséges hűtlen.

A Felhő utcai kis kertnek
ceruzarajzát letörlöm,
lépek a hegyen, s a hirdetések
velem lépnek
trocheikus hetes lépésben:
„alma, körte kapható" – így en.
Ez más zene, más forma már,
ez nem kosár, nem
garabolyforma volna.
Karcsú és könnyű táska ez:
nincs-körtén majd beléteszem.

Föl, föl, a hegyre menni jó,
egyenes tartású hegyi öregek
jönnek szembe velem.
Hegyre menet megiramlik a szív,
jó járni, lenni a hegyen.
Hegyre menet mélyen lélegez a tüdő.
Látod: hegyek, házak,
álomi képek, rigó-világok, lázak,
vállra-vett életek,
ritmusok, formák,
és titkos jövő-képzetek
mind-mind velem,
ahogy a hegyen lépdelek,
vállamra vetett kiskabátban,
harminckét évesen.

Görög strófák

Salétromból a cégér. Fogas étterem
fönn a hegyen.
Előtte hegyekben áll
a dinnye: hegyek a hegyen.
Fiatal lányka fölkapja, méri,
látja, hogy nézem,
én meg őt mérem, magát kihúzza
s feszül a blúza:
hegyek a hegyen.
Istenem, te kicsi kofácska,
segítsd görögdinnyéid
végiggörgetni versemen.

Csattog, liheg, kapaszkodik föl,
föl a hegyre a fogaskerekű,
nézik a bámész utasok
a hegyeket. S a dinnyehegyet:
nézd, nézd, ez csíkoshéjú
és mézes és sárgabelű,
ez zöldhajú és kásás és tűz,
ez pirosbelű,
nézd, nézd,
ez világos és ropogós és
citromságra a húsa belül.

Állok és nézem a dinnyék hegyeit,
e halhatatlanul édes
gúláit a kéznek.
S kicsi lány, téged is nézlek.
Leülsz most, a blúzod csak feszül.

Te cserfes, te kicsi kofácska,
segíts mézédes dinnyéid
végiggörgetni versemen.

És gurulnak a dinnyék
végig, végig az életemen,
hangok: dobognak a
becukrozott talpú dundi tankok.
Látni a dinnyék hegyeit,
látni, hogy – kéz a kéz:
dinnye dinnyével összeér,
átfut a falun, át falánk városon,
és elhúz országos
mézédes madzagot.
Akarja,
hogy álmodj csak, álmodj,
ne átkozz, csak tátott
szájjal csudálkozz,
hogy játssz csak, e mézes
madzagon rángj csak,
légy baba, csak bábu, légy bábos.

De jön Lőrinc, az álnok,
édes dinnyéid közepébe pisil:
oly sebes, oly gyors, mint a nyíl!

Állok és nézem a dinnyék hegyeit,
e halhatatlanul édes
gúláit a kéznek,
kicsi lány, téged igézlek.
Istenem, te csörfös,
te kicsi kofácska, segíts még,
segíts meg.

Hol salétromos a cégér: Fogas étterem.
Fönn a hegyen.
Előtte hegyekben áll
a dinnye: hegyek a hegyen.
Fiatal lányka fölkapta, mérte,
látta, hogy nézem,
én meg őt mérem, magát kihúzta
s feszült a blúza:
hegyek a hegyen.
Te napcserzett, te cserfes
kicsi kofácska, görögdinnyéid
átdöbörögtek versemen.

Hegyi ének

Bezárt ajtó a világ. Lelakatolva
a csillagos ég is: a Tejút
csillogó vaslánc, vaspánt.
Fekszem a fekete ég alatt hason.
Fekszem a réten, füvek testvére
két könyéken, nézem, ahogy a
repülő gépek, sugárzó szitakötők
vagy szárnyanőtt, mérgezett kések
szállnak a fejem fölött az égen.
Fekszem a füvön, fönn a hegyen,
fönn a margarétás réten.
Füvek testvére, támaszkodom:
szétvert arcom szétvert öklöm
vermében rejtőzködik el mélyen.
Bezárt ajtó a világ. Lelakatolva
a csillagos ég is: a Tejút
csillogó vaslánc, vaspánt.
Fekszem a fekete ég alatt hason.
Májusi éjszaka. Virágot bont: gyertyáit
gyújtja a gesztenyefa, nézem.
Virágzó gesztenyék: fények, remények.

Fantomkép

Nézd mama, jaj, készül
e vers is. Félek, félek,
hogy nem tudom elkezdeni –
Félek, félek, hogy nem tudom
befejezni majd.
Palme. Jégverte pálma.
Hír, hír: újságpapírba
csomagolt tekintetével, mint
egy vers-sorral elfut a csitri szél.
Készül a reggeli: kávé, tea,
vajaskifli, kenyér. Lóistálló
a konyha, a család állva
eszik.
Nézd, nézd, jaj, feléig megírtam,
feléig megírtam már.
Most vigyázz még az árnyra,
fényre. Most vigyázz még a rímre,
részek rendjére, aranymetszésre.
Készül a fantomkép közben:
félek, félek, hogy a számítógép
összetéveszti arcom
egy gyilkoséval,
engem rajzol le.
Készül a fantomkép közben,
félek, félek, hogy a számítógép
összetéveszti arcom
egy űzött vadéval, áldozatéval,
engem rajzol le – –
Sírok, aszfaltkövek.
Rózsatövek. Rózsaszirmok.

Mindent, mindent
fölitatni elég lesz-e ez a
hatholdas rózsakert?
Nézd, nézd, jaj, elkészül
lassan e vers is. Ha útját
át nem vágod, ha
hirtelen nem szakad félbe – – –

Jegyre kapható zene

Liszt Ferenc emlékére

Tél, tél, minden fehér, minden fagyos,
minden halott, Liszt Ferenc,
kinek zenéltél? Csak
Chopin halott szive dobog, az él.
Mi a zene – ma már, ma még?
Liszt Ferenc, a hűtlen rokon játszik
az elpattant húrokon: az a zene.
Zene: egy nemzet önérzete.
Fehér papír: levágott kottafejek,
a vesztett csaták szív-zöreje:
az a zene.
Mi a zene – ma már, ma még,
az évszázad, évezred végén,
zene: egy népnek önérzete.
Egy népé, amelyik gyerek:
csak játszik és vak és süket.
Öreg zenész, kinek zenélsz!
Régi emlék:
húzod a kútból a vizet,
kong a vödör, megcsobban,
csörren a lánc – az a zene;
vagy szeretőd fekete haja
beborít, mint az éjszaka,
lobogsz, remélsz – az a zene;
vagy a csizmatalp spicc-vasa
üti át forró homlokod:
fénylik a sebed, mint a hold,
és nem remélsz – az a zene;
templom-rom: üres ház, huzat

csapodja csak a kapukat,
fülelsz és félsz – az a zene;
fehér a táj, minden havas,
hófehér papír a kottalap is,
s némán a száj
elénekli a hallgatást,
a sercegés a lemezen – az a zene;
és epigon vagy, de neked
az súg, ki meg sem született,
csak lenni készül – az a zene;
tél, tél, minden fehér, minden fagyos,
de a hó alatt minden él,
és tavaszra vár – az a zene;

Liszt Ferenc, a hűtlen rokon játszik
az elpattant húrokon –
az a mi zenénk, az a zene.

Zenék, szív-zörejek

Ha egy szigeten, kivetve élnél.
De hisz egy szigeten, kivetve élsz.
Ma megaláztak megint:
költő a versedért, kit – miért.
Mesterségedért. Tanár,
megaláztak megint, röhög az osztály,
nem mondhatod: jaj, fáj –,
a belső csend a zenéd.
Ma egy pillantás megalázott,
csizmatalpnál jobban legázolt,
nevedért, nemedért, anyádért,
anyanyelvedért – mikor miért –,
nem mondhatod: jaj, fáj –,
a belső csend a zenéd.

Közösséged volt: védelem,
s parancsra mondja: vádolom,
lehajtott fővel hallgatod,
hogy zúdul le rád a rágalom,
ordít: tagadd meg, s vállalod,
beléroskadnak vállaid.
Nem kérdezheted: mindez – miért?
Nem mondhatod: jaj, fáj –,
a belső csend a zenéd.
Ma megaláztak megint,
ma megaláztak vigyázva,
vigyázva, hogy a fiad is lássa.
Legyen keserű neki a játék.
Legyen keserű neked is:
szeme tört tükrén nézd magad.
Nem kérdezheted: kiért? miért?
nem mondhatod: jaj, fáj –,
a csend a zenéd, a csend a tiéd.

Ki vereségből gyűjt erőt,
kemény lesz végül, mint a kő.
Erős lesz végül. Szinte hős.
Legyűrni kényszerű képeit,
rémeit a belső csönd segít.
S ha üvölt a csönd? Zene segít.

Aranyeső-szonáta

Bezárt szobámban a karácsonyi
aranyeső-ágon mára már
megannyi sárga virág:
aranyeső, aranyeső, te drága,
mért nyílsz oly vadul e fagyott világra! miért?

Hajnalra hó hullt:
vérző, őszi, történelmi tájra fehér kötés.

Olvad a hó, átvérzik. Olvad a hó, átvérzik újra.
Aranyeső, aranyeső drága virága,
mért hullsz oly vadul egy fagyos világra! miért?

Apró magvakkal a kerti tetőn
telis-teli a madáretető –
csak épp madár nem lesi.
Hol a széncinke, égbe röppenő? hol a
feketerigó, földre huppanó? Sehol e vasbeton
világban, e beton hazában sehol.

Már isten se férceli össze
fejünk felett
a meghasadt ózon eget!

Aranyeső, aranyeső, te drága,
mért nyílsz oly vadul e fagyott világra! mért?
Nagyon fáj,
kormozott üvegen át látlak világ.
Nől a dér.
Minden költő külön csillagon él,
s hajnalra havat remél:

a vérző utak sebhelyére fehér kötést.

Elégia egy platán-levélre

Bunkerében ül az Isten.
Földre lehullt platánlevél
– ím, itt előttem –,
mint egy órjás zöld tenyér.
Hajnalra, mint egy zöld óriás,
rátenyerelt a törékeny kertre
az ősz, üzent a tél.
Vagy az eleven jog fájáról
hulltak le mind-mind itt e levelek?
Nem kérdi senki sem.
Hajnali harmat száll már,
lépek, figyelem:
Nap felkapja, Holdnak adja,
Csillag az ujjára húzza
az Aranygyűrű-harmatcsöppet.
Milyen szép. Arany fény:
az égi csillagok ujján ha csillan,
ha fénylik a gyűrű, milyen szép.
Nézi három millió szegény.
Atombiztos bunkerében ül az Isten.
Nem kérdez, nem válaszol.
Nem beszél, hallgat mélyen.
Nincs ki segítsen.
Hallgat a föld szívében feketében,
mint a fekete szén.
Dalolom, dalolom én:
ifjúságom, sólyommadár, addig víg,
míg szabadon jár.
Járok az őszi kertben,
e dal velem.

Töredék ez is:
töredék-történelem, töredék-
szabadság. Törmelék-gazdagság.
Töredék-jelen.
Dalolom: én, én, én,
ifjúságom, sólyommadár, addig víg,
míg szabadon jár.
Isten se hallja.
Uramisten,
atombiztos bunkerében ül az isten,
vas-sisakban ül az isten, ül az isten.

Az emberi hang

Nekem csak az fáj, hogy
lemondtál rólam, lemondtál
rólunk. Lemondott áldott
gyümölcséről a fa.
Micsoda színdarab ez,
bearanyozott díszletek között
a rongyos életünk.
Jégzajlás a Dunán: bánatos,
zuhanó sirályok, de boldog
disznók, szószóló papagájok.
Túl korán születtél, túl
későn születtél, mindegy.
Túl korán születtünk, túl
későn születtünk, mindegy.
Csak tűnj el, csak tűnjenek el –
mondja egy álomi hang, lomi hang.
Így van jól: a sakál dalol,
így van rendjén: a pacsirták
vonítanak, súgja füledbe.
Jön egy fenyő a hegyről,
ballag szótalan; megy egy akác
a hegy felé, arcára balta csap.
Nem. Nem. Védd hát magad.

A világ alapfokán

Mi volt a bűnöd?
mi ez a koncepciós per,
mik ezek a vasvillával hányt mondatok?
Talán az a bűnöd,
hogy magyar voltál –
nem magyarabb, úgy mint ők,
hogy európai, nem
európaibb, úgy mint ők.
Hogy hű voltál – vagy hű
akartál lenni – nem
hűbb
(vagy hűebb vagy hívebb,
de ilyet ne is mondj,
árnyalataid úgy sem értik).
Nézd, nézd
e hangzavaron túl
gyerekek szemében ott a tág világ.
A gyerekekre,
rájuk vigyázz.
Kiskabát rajtad,
sétálj, sétálj tovább
a margarétás úton,
s ne bánd,
hogy megsértették benned a világ alapfokát.

Vadkacsák

Járom a téli kertet. Álmomban már
virágoznak a fák; álmomban ablakom
alatt ácsorgó júliák: táncol a
mediterrán mandulafenyő-világ.
Min tűnődsz, papa? ötéves kisfiam
kiált. Fölvetem szemem – váratlan
jelenés –, fönt az ablakban
mellette Dosztojevszkij-szakállával
Ottó* áll. Isten hozott. Hogy kerülsz ide?
Meddig maradsz? Merre jársz?
Már az ablakból együtt figyeljük,
a kerten túl alszik a kicsi tó,
hártyásodik a víz, éles határ:
ahol a jég-tükör** s a még hullámzó
víztükör összeér. Nézzük: a kerten túl
alszik a kicsi tó. Tengeröböl talán –
mondom. Várom, hogy kikössenek
az óriás tengerjáró hajók.***

---

* *Tolnai Ottó jugoszláviai magyar költő (1940)*

** *tükör, tükörbe nézni: pszichoanalitikából ismert jelkép, az önismeret, az önmegismerés jelképe*

*** *paradoxon (görög, lehetetlenség, képtelenség, ellentmondás. Idegen szavak szótára, Kriterion, 1979) a harmadik jegyzet folytatásaként: az idézett tengeröböl, a később idézendő mandarin, az előbb említett mandulafenyő: külön-külön és együtt a mediterráneum iránti vágyakozás jelei és jelképei is.*

Nézd, nézd, vadkacsák**** – Ottó kiált.
Figyelted már őket? mennyien, mennyien a
vadkacsák. Öttel beszéltem –
válaszolom. Eddig öttel beszéltem.
Ülnek a vadkacsák a vízen, sorban,
épp a még hömpölygő víz és a már
megfagyott jég határán; épp a még
hullámzó víz és a már megfagyott
jég határán ülnek sorban, olyanok,
mint mi költők, lebegők, vadak,
itt sorban, Közép-Európában, a már
megfagyott ég és a még hullámzó
íz határán.*****
Csak az szomorú, hogy fegyver is
használható, fegyver is használható.
Menj haza Ottó, menj hát, kertedben
sárgulnak már a mandarinok, teremnek a
mandarin-fák, szemed tapaszd rá,
ahogy gyümölcsei beérnek, fixáld.******
Fixálom magamban ezt a napot,
fixálom magamban én is,
előhívom magamban képeit,

**** *helyesebben barátrécék és tőkésrécék. Barátréce: Európában és Szibériában él, nádas tavainkon mindenütt költ. Tőkésréce: a legközönségesebb, szinte minden vizünkön megtalálható úszóréceféle Közép-Európában. Vonuló madár,de egy része nálunk telel. A vadkacsákra augusztus 1-től december 31-ig szabad vadászni. Esti és hajnali vonulásukon vadásszák. A meglőttek közül igen sok elvész a nád között, ezért a kacsavadászathoz jó vadászeb is kell (Vadak, 3. kiadás, Móra Könyvkiadó, 1983)*

***** *jég-ég, víz-íz (lásd, lásd, lassanként elkopnak szavaink)*

****** *fixál, latin: megerősít, rögzít, fényképezésben: tartósít, rögzít (pl. fényképnegatívot)*

és nagyítom, nagyítom******* megszállottan,
hogy előtűnjenek
rejtett részletei.
Nézek az elárvult tóra, hetek múltán,
most január: egy varjú-raj száll le éppen.
Akár egy Czóbel Béla-képen. Nekünk
a zene: a tű rossz sercegése, hiányjel
a lemezen. Nekünk a zene: „Kalapácsok
haragos, majdnem földöntúli dörgése,
amint vaslemezekre csapnak le."********
Ez a zene hallik;
nézek a tóra, térre.
Nagyítom, nagyítom az elárvult napot,
képet, látsszon, látszódjon minden részlet.
Most még mozgókép, amit nézek, most még
lépek, ott állok középen, most
kiállok kicsit a szélre, most a keretből
kilépek, s ekkor fixálom. Fixálom,
véglegesítem.

******* *utalás Antonioni Nagyítás című filmjére*

******** *idézet: A márványember (Andrzej Wajda filmjének irodalmi forgatókönyve, Magvető, 1987)*

Szép és szebb

Virágvasárnap; csak épp olyan,
mint a többi. Elfagyott vadrózsa-rügy a
világ, nem tud kiteljesedni. Itt fut el
ablakod alatt a tavasz, ágaskodik, ablakodon
be-benéz; de ennek a koravén
s gyáva világnak nem kell a Petőfi-inges és
hetyke kamasz, aki a sírokról elrabolja
a süket hivatal megszokott koszorúit.*

A szép és a szebb: szédülsz, ahogy a
kertet járod, ahogy a fejed lehajtod-emeled,
szédülsz e körforgásban. Hogy mi is a szebb?
Ahogy egy kislány magát kibontja,
tűzpiros ingét ledobja: előtted mandula-szeme,
nyaka íve, melle és öle völgye-dombja.

Vagy az a szebb, ahogy virágvasárnap
a fűzfa, e karcsú, lenge kibontja rügyeit,
íme a fűzfa virágvasárnap óta rügyezik.
És nap süt, és mégis esik: lehull a földre
az arany eső.**

Vagy az a szebb, ahogy figyeled, mikor
színesedik a hajnali karének, e veréb- és
pacsirta-csipegésbe mikor szól bele: szí-szí-szí.

---

* *Utalás Babits Petőfi koszorúi című versére*

** *Aranyvessző – Forsysthia suspensa. Hosszú ágú cserje, Kelet-Ázsiából származó díszcserjénk. (Toman-Felix-Hísek: A természet képekben, Natura, 1981)*

Vendéged, a fenyvescinege*** érkezik.
Fűzfára röppen, onnan a
madár-etetőre, de épp csak csippent belőle, s
röppen tovább a fenyőre, szí-szí-szí, máris ott
szíget, csipeget.

Vagy az a szebb, ahogy figyeled, elhalkul lassan
a hajnali karének. Nem röppennek már az etetőre
a madár-cselédek. Félnek, minden szem étek:
alamizsna csak, csalétek. Futnak, futkosnak,
mint mi, fáradt családok, kik feledjük
lassan a tél szibériáját, s várjuk a nyarat,
terített asztalát. Szívünk már odalát.

Vagy az a szép, vagy az a szebb: ahogy a
kertet járod, és a körforgást figyeled, és
megszédülsz, mikor fejed lehajtod, emeled –

Hatéves fiam mondja tegnap,
s oly hirtelen –: megvédelek!
De hiszen látszólag nem bánt engem senki. Miféle
sejtés él, félelem él hát ösztöneiben, idegeiben
odabenn?

Megvédelek. Ki minket majd megvéd, csak hatéves.
Vagy tán még meg sem született.
Tá-tá-ti-tá, ahogy ma lépkedek, elkísér
e ritmus mindenhová: tá-tá-ti-tá, szép-és-a-
szebb. Tá-tá-ti-tá: „Megvédelek".

Pintér Lajos****

*** *Fenyvescinege (Parus ater). A széncinege kicsinyített és tompább színezetű változata. A fenyvesek madara; de télen lehúzódik az Alföldre is. (Madarak II. Móra, 1984)*

**** *Aláírások. Föléírások. A hetvenöt esztendős Weöres Sándor tiszteletére most a vers alá írom a neven, ahogy ők egykoron. Weöres-Jékely-Kálnoky: ők még aláírták a verseiket. E mai kor már a vers fölé és elé írja a költő nevét. A betű lesz ezáltal nagyobb; a nevek betűje csak. De hová tűnt, mondd, a versbeszéd rangja korunkra?*

„Több színt, több fényt*

Lehalkítom a rádiót, lehalkítom a televíziót.
Csöndre intem szobámban a hasbeszélő újságok
bonvivánjait is. Hiszen több csend kellene,
több csend nekem. Hogy elénekeljük a hallgatást,
várom vendégeim. Vendégeimet, madarakat egy téli,
koratavaszi kertbe. Figyelj csak, fülelj ablak-
üvegen s a nyíló ablak tenyérnyi résén át.
Nincs, nincs, itt sincs! Kicsit ér, kicsit ér!
és *csi, csi,csi*, ha ezt hallod, és ezt: *nyitni kék!*,
akkor a pici kékcinke vagy szén-cinke érkezett.
Egyszer láttad csak röptében, láttad sárga
mellényét, hasát, kékcinke lehetett tehát.
Cinke. Cinege. Nyitnikék.** Hallgasd megváltó énekét.
Ha ezt hallod, *Kicsi csűr! Kicsi csűr!* vagy
ezt, *Csíki szűr*, ha hallod kitartó, tiszta
énekét, akkor a pipiske érkezett, a búbos
pacsirta van itt.*** Ha *csetteg*ést hallasz,

---

* *Az egész vers idézőjelbe tétele jelzi a szerzői szándékot, miszerint reprodukálni, újrateremteni kívánja csak a háza előtti kisebb kert, liget márciusi madár-életét. Szemiotikai érdekességként jegyezzük meg, hogy az idézőjel egykor a Tiszatáj folyóirat ismert emblémája volt.*

** *Kékcinke. Vegyes madárcsapatokkal kóborol, áttelel. Védett. (Madarak, Móra Könyvkiadó, 1972)*

*** *Búbos pacsirta. Élőhelye: rétek, homokbuckások, a földön fészkel. A többi pacsirta vonul, a búbos nem. Védett. A gyerekek – sajnos – földbe épített fészkét, ha megtalálják, szétrúgják. (Madarak, Móra, 1972)*

itt a feketerigó, e gyászoló öregasszony,
kertedben ott tipeg-topog e gyászoló gyönyörű
ember.**** S mit leggyakrabban hallasz, *csip-csip-csip*, reggeltől estig hallod, hogy
csiripol, csipeg ablakod alatt a vert
veréb-sereg.*****
Legtöbbet ők énekelnek, csip-csip-csip,
a verebek, a földrehullt magot, kenyér-darabkát
csipedik. Leszórt kenyér morzsáit az égbe viszik.
Szürke öltönyüket – talán megbocsátják –
már láttad elégszer, már kissé unod.

És kész is a leltár; ablakod alatt most a
madárhang ennyi. Még, még több csend kellene,
hogy hangjuk értelmét jobban is ki tudd venni.
Szegény Európa madarai.

Kelet-Európa? Közép-Európa? Európa közepe.
Több csönd, több hang, több szín, több fény kellene."

**** *Feketerigó. Magyarországon gyakori költőfaj. A városokban egyre inkább terjeszkedik. Nagyobb része áttelel. Megriasztva hangosan cseteg; éneke nem olyan változatos, mint az énekes rigóé, de dallamos és fuvolahangú. Védett. (Európa madarai, Gondolat, 1986)*

***** *Háziveréb. A városok, lakott területek közismert madara; áttelel. A verebek nem védettek. (Madarak II. Móra, 1986) Valamennyi utaláshoz a madárhangokról: Herman Ottó: Erdők, rétek, nádasok (Móra, 1986, 88. 1.: A madár szava értelmezve).*

A csendes Európa

Szeretőm elhagyott. Nem siratom.
Nem vagyok diák. Felnőtt vagyok.
Csak elveszítettem, mint egy csomagot.
Szerettem sikolyod, kicsi csuklód,
szerettem szoknyád, a lesiklót.
Szerettem combját, törékeny csontját.
Szeretőm elhagyott. Egyedül ballagok.
Nem állok táborok élére,
mint a vezérek, s nem állok félre félve.
Csak vacogok. Vacog két kezem ketrecébe zárva
egy kicsi, elcsendesült madárka.
Csak vacogok. Mint a kőszobor Isten markába zárva
vacog Európa, az elcsendesült, kicsi madárka.

Ezredfordulóponton

A taps csöndje

Színész barátaimnak

A vasbeton téli éj
– csillagtalan éj – fejed felett.
Ameddig ellátsz: tenyérnyi ég,
városod ege, családod ege,
mintha a mindenség
vasbeton-tömbjéből tört volna le.

Fölötted alvó szegek
– húnyt csillagok –
s alattad is szegek,
ezen a poros színpadon.
Húnyt csillagok fejed fölött,
lábad alatt alvó,
didergő szegek:
százas szögek.

Nézed tenyered is, nézed tenyered:
üres,
két üres tenyered kincseit nézed
reszketőn,
mint a részeg.
Tenyeredben csak egy vércsepp:
krisztusi szeg sérthette meg.

Királyi koldus,
kolduló király:
mennyi álarc a szemétben.
Fekszel, ahogy anya szült,
meztelen.
Meztelenül, az öltözőben,
ha az előadás véget ér.

Kintről dübörgés, vastaps: vissza,
vissza,
mintha egy óriás vasajtót nyitna,
csukna a szél, az csattanna,
nem a tenyér.

Vastaps: vissza, vissza. Kintről
egy robbanás:
rügy robbanása mandula-fámon?
kirobbantották a tavaszt,
fák forradalmát?
Kintről robbanás:
pezsgősüveg?
Vagy csak egy vak merénylő
puskacsöve?

Kintről taps, vissza, vissza.
De te már könnyű kiskabátban
künn a vasbeton ég alatt
futsz, futsz, majd megállsz
s várasz egy jövendő villamosra.

Háttal az ifjúságnak

Az Eötvös Kollégium tiszteletére

Ti kollégium-lépcsők, ti lépcsői
életünknek, ahogyan fölszaladtunk,
remegett, rengett a föld alattunk!
életem kísértői, kísérői.

Kollégium-lépcsők, az életnek is
lépcsői, ti, fölszaladtunk az égig,
de arcunkra nem vetült isteni gőg –
intettünk az életnek, eszméletnek

onnan, föntről s máris: le, le, lefelé
arcok és harcok és sár és könny közé.
Ahol gyöngysort fűzött a néma közöny.

Álarcok és valódi harcok közé.
S ha el is engedtük a társak kezét:
nem csattant arcunk a vérző kövön!

Háttal a homálynak

A lakiteleki írótalálkozó 10. évfordulójára

Ti, lakitelki utak, útjai
életünknek, ahogyan nem feledtünk,
remegett, rengett az ég is felettünk!
életem kísértői, kísérői.

Lakiteleki utak, az életnek
útjai, ti, lehajoltunk a földig,
de arcunkra nem vetült emberi gőg –
intettünk az életnek, eszméletnek

onnan, lentről s máris: föl, föl, fölfelé
arcok és harcok és sár, közöny közé.
Ahol gyöngysort fűzött a néma könny.

Álarcok és valódi harcok közé.
S ha meg is fogtuk a társak kezét:
nem csattant arcunk a vérző kövön!

Háttal a versnek

S eljő az ember, megnézi a verset –
mutasd magad vers, véres újszülött,
véres és valós világok fölött
mutasd magad vers, te újszülött versem.

S eljő a vers is, megnézi az embert –
mutasd magad te költő, üldözött –
véres és valós világok között
eljő a vers is, megnézze az embert.

Mi nem emlékezünk a születésre,
nem fájdalmára, véres örömére.
Olyan a vers, mint feledett álmunk.

Nézed a verset, azt kérded, mivégre,
azt kérded, miért is jött a világra?
Azért jött, hogy hatalmad megtörje.

Háttal a halálnak

Mint állatok, ha egymásra találnak –
harapják egymást, húsra éhesek,
suttogják közben: drágám, édesem –
így szeretkeznek, háttal a halálnak.

Mi háttal álltunk akkor a halálnak,
és suttogtuk, hogy drágám, édesem,
haraptuk egymást, húsra éhesen –
és elfeledtük azt is, hogy hol állnak

a házak, honnan kivertek bennünket,
botuk nyoma még a hátunkon lüktet –
mint a kutyákat, mint veszetteket.

És szembe néztem akkor életemmel,
holdra tekintő kutya lett az ember?
s nyüszítettem, hogy megszerettelek.

Szüret az Istenhegyen

Rozsdafoltok a gesztenye levelén,
koraősz, véraláfutásos az ég,
véraláfutások az ősz Jókai tenyerén is.
Az író és báró Eötvös a hegyet járja,
menyétre lelnek, őzre, rókára.
Ez Menyét út legyen, ez Őz utca,
ez Róka-dűlő: vágnak egymás szavába,
fúj a szél a Svábhegyen,
a keresztelés mámorában
kipirulnak, mint gránátalma, gurulnak:
két névadó vén gyerek.
Járom a Tücsök utcát egyedül,
századvég van, koraősz van most is,
dicsőség a régi névadóknak:
a Tücsök utcát újra fölveri
az égreszálló tücsök-cirpelés.

De a Tücsök utca elején a gesztenyés:
mint az ember, ki agyvérzést kapott,
félig megbénult, félig már halott,
egy gesztenyéjét söpri épp a szél.
boszorkánytermés, kiáltozom.
Jókai e fákat suhancoknak látta,
mikor anyjával járta a hegyet.

E toronyból, hegy-oromból
nézze anyám a Dunát,
a szilaj szigetet, a Gellért-hegyet,
s nézze, belátunk a várba,
belélátunk a király torkába is.
Jól van, fiam, kicsi fiam, jól van,
hogy itt vertél tanyát.
Gyík fut előttük az úton át,
siklik, pörög a penge-köveken.

Bent a portán mindenki lázban,
háznép, vendégség, cselédség:
nagyhajú, hajlott öregek.
Hiszen szüreti nap lesz holnap.
Bor csak alig, de nekünk elég.
Gyökérkefékkel csutakolják
a hordókat, kádakat s a prést.
Birkácska, bürgécske, te is
veted kabátod,
lerántva rólad a prém.
Hát bégess, imádkozz.
Szőlőnk akad, lásd, böngészd, legény,
de termésünket mind elverte a jég.
A házigazda zenészért üzen:
jó hegedűsöm, a kedvemért, húzd rá,
s legelőször megy táncba Jókai,
középre áll s mint bakkecske topog.
Messziről nézik az úri asszonyok,
felesége, barátné-özön,
és suttogják: az író úr bolond.

Végtére a fényből kitépi magát,
iszkol házába, botot keres:
sétánkhoz ez a durva faragású
meggy-pálca jó lesz, dörmögi.
Magába, fehér szakállába mondja.
Végigsétál a parkon, odaköszön
a rücskös hársnak, tüskös galagonyának:
édes szép zöld fáim, jó napot.
Elfárad, kő-asztalához ül,
padja ívéhez odatelepül,
házőrzői is kőből, oroszlánok:
jó kutyáim – mondja –, ki idejön,
bátran lábikrán harapjátok.
Szabadság, egyenlőség – pha,
széthordtátok: kufák, kóklerek, kufárok.
A kőpad áll még. És az asztal áll.
De odatelepülni te se merj.
A kertben jártam. Lehajoltam, fölvettem
két szív-alakú, apró gesztenyét.

Okos bolondok napján

Egy világunkra tátott nagy száj
elfúj fekete felleget, éjszakát,
piros torka a virradati ég.
Április első napja eljött,
miénk e nap, okos bolondoké.
Vérző csillag van lent a porban,
lábad alatt a tüskerózsa, eltaposva.
Ki meztélláb lép rá, fölüvölt.

Sajgó lábad az égnek rúgod,
s lógatod fejed lefelé,
megfordul veled a világ:
fönn az ég alján hegedül már,
ki előbb még lent a hegyen ült.
Fut az égboltra kezenőtt pipacs,
lábanőtt búzavirág.
Hinnéd, hogy holt volt azelőtt?
S indul a virág embert szedni,
mint egy túsz-szedő virág,
keze közt csokor férfi, nő.

Reggelihez készül a várúr,
fönn a Marson, fönn a vas várban.
Milyen jól ész, árva népem – szól,
s tömi a hurkát magába, egymagában,
az örömtől megborzong a lábikrája.
Apu, mért rácsos az ég,
ablakon át ha kémlelem?
Mért, mert az ablakod rácsos,
lessél, gyerek, a kulcslyukon.

Macska és egér együtt jár most,
tudod róluk, hogy jó barátok,
sőt tejissza jó cimborák:
címerükön vajköpülő van, nem borág.
Hogyha valaki mögéd lép mégis,
és kézéllel halántékra csap,
hahaha, barátod volt, sírva kacagd.
Mi hír? mi hír? mi hír? –
szirénázza az esti újság.
Csuka, harcsa fogtak egy horgászt,
mindenki jól járt.

E tótágast álló világban
palotánk előtt sétál a lektor,
s legjobb barátja, Rotkel úr.
Rotkel úr szól: halld a beszédem,
mert beszédem törvényt teszen.
Írtál, lektor úr, bölcsen, imígyen:
„nem köll a vers, mind egyre mén".
Pedig kell – jól eszedbe vésd:
a vers a legfőbb beszéd,
kell, hogy ne makogj, mint a majom,
ne zörögj, mint kezes állatod, a gép.

Egy világunkra tátott nagy száj
elfúj fekete felleget, éjszakát,
piros torka a virradati ég.
Április első napja elmúlt,
tiétek a nap, okosoké.
Vérző csillag van lent a porban:
talpad alatt a tüskerózsa
vár a sorsára, fogvacogva.

Csillagok

Kérdezd a tegnap neofitáit:
szájuk fuvint majd egyszerre hideget, meleget,
dadognak, tézisük s nyelvük is sántít.
De úgy igaz, vadászebükről kérdezed őket,
s futnak majd s tudnak majd jól magyarul.
S ha éjszaka van, s ha egünkön csillag nem világít,
Kodály, Illyés, Németh László, Bibó, Weöres:
csillagaink, egünkön a csillagok ők.

(R)égi szerkesztőség

K. úr jön, sört rendel, magának, nekünk:
int s biztat, nem legyint, mint ti,
lesz – van – egy új s újabb nemzedék.

Idéz:
nyújts feléje védő kart – ezt kéri,
aki tanúja, már szintén a semmibe néz.
Reich Károly úr jön, rajzait: nagyszemű,
meztelen lányait hozza elénk,
nekem a múzsa súg, s nektek is, mondja.

Lehet, hogy meghalok, hiszen ezt az
égi, régi szerkesztőséget jobban szeretem,
mint ezt, itt, lent.

[Lengyelországban megint]

Lengyelországban megint tüntetnek.
Megfáradt asszony-arcok a filmen, nézem.
Benn áll a néma sorban:
éppen olyan arca van, mint anyámnak.
Ne sírj, ne sírjál, Lengyelország, anyácska.

(1988. ápr. 29.)

[Nézem gyerekeim]

Nézem gyerekeim,
ahogy játszanak, játszanak a
sugárszennyezett homokban.
„Földünket nem szüleinktől örököltük,
hanem gyermekeinktől kölcsönöztük!"
Ti meg játszotok ezzel a kölcsön-vett
Földdel, mint egy labdával, hiszen
tiétek.
Nézik a gyerekek, nézik sóváran.
Ülnek a sugárszennyezett homokban.

(1988. ápr. 29.)

[Egyetlen nagy falu]

A moszkvai tévére kapcsolunk
s épp egy filmre, Csernobilról.
Csernobili harangok.
Nem az összedőlt, fölrobbant erőmű.
Hanem az összedőlt, fölrobbant arcok.
Zarazseno, zarazseno.
Nem tudom, mit jelent.
Feleségem kiáltja: mérgezett.
Mérgezett vadcseresznye, sugárzó
földieper.
A templomban asszonyi tenger, Krisztus-
kép arany keretben.
Férfiak rák-kórházban, pizsamában, s
bedeszkázott ajtójú, ablakú szülőházak.
Egy gólyafészek, a gólya nem szállt el belőle.
Folyik, ömlik, mint a láva, a házon, a fészken,
a gólya lábán a fehér hab,
amivel mosnak, fertőtlenítenek.
Fölröppen, visszaszáll a gólya.
Egyetlen nagy falu a föld. Hová is szállna?

(1988. ápr. 29.)

[Hideg van]

Árad a Tisza. Gáttól gátig ér a víz.
A híd helyén már komp se jár,
csak egy kis motoros csónak.
Benne ülünk,
visz a Tiszán túlra a motoros csónak,
ártéren, fák között.
Tavaszodik. De a vízen hideg van,
szél fúj, fázom.
Vállamra, fejemre terítem esőkabátom.

(1988. ápr. 29.)

Kétszög, háromszög, négyszög

Közélet, közélet, befelé hallgatózol
és nem hallasz semmit, csak fogak közt
homok sercegését, tarkón lőtt katonák
foga közt serceg a homok, nincsenek percek.
Közélet, közélet, ahogy az életed a
közé lett, s ahogy életed közzé lett,
s befelé nézel, hallgatózol és nem hallasz
már semmit, semmi hallható csöndet.
Tankok futnak el képzeletedben bent:
felnőtt fiaiddal mennek, és pékek sütnek
hajnalra kenyeret, perecet, s az éhesek
várják, forrón eszik. Befelé hallgatózol,
csend, csönd, csend, csönd, szavaid
harangzúgását kellene meghallani.
Szerelmeidtől elköszönsz, persze: örökké,
persze, holnap is eljövök. S úgy nézel
rájuk, mint a térképen Ausztráliára,
na itt sem jártam még, na ide sem jövök.
És szól a rádió, köszön, hullámözön
köszönt, hosszúhullám, középhullám
rövid. És John Lennont mindegyik adón
lelövik. És szól a rádió: hosszúhullám,
középhullám, rövid. Mintha a hajad
fésülnéd tükörben: most jobbra fésülöm,
most balra fésülöm, most középen
választom el. S lesed az arcod: ki is ez?
ki ez az idegen? Madárfütty kintről?
Semmi. Egy trabant jön, zúg, csörömpöl,
a forgalom ennyi. Forgatsz kezedben
egy furcsa tárgyat, nézed, hogy ez a
tárgy társad? vagy ellened támad?
kétszög alakú, háromszög alakú, négyszög alakú.

A rémület s remény

E ritkán szálló szó, e rémület,
ez volna hát a termő férfikor?
Olyan verset kell írni, kedvesem,
melyben aratás van, vetés és szüret.
Nem ami van: e babér-aratás,
e csel, és gáncsvetés és sok-sok feszület.
E ritkán szálló szó, e rémület,
ez volna hát a termő férfikor?
Emlékszel, csendes volt a szerelem,
csendes, mint Európa s mint alkonyati ég,
nem volt kezünkben se karó, se kés.
Átdübörögtek szívünkön a tankok,
átdübörögtek rendőr autók,
tél volt, országos sőt birodalmi tél:
de kiteleltünk egymás tekintetén.
Háromdecis pezsgőspohárból ittál parazsat,
te telhetetlen, te drága földi lény.
E ritkán szálló szó, e rémület,
ez volna hát a termő férfikor?
Mint régi versben az ah, az oh, a sóhaj,
végigdübörög most versemen a kín,
mint régi versben futnak a csikók,
mint régi versben megcsillan a fény,
és üvöltöm, és verem a falat:
most kié vagy? kié vagy! kié,
te asszony, te kedves égi lény?
E háborúban, békés borzalomban
most kié vagy te, emberi remény?

A légtornász imája

Piros és fekete körhinta.
A cirkusz elmegy, a fű újranő.
Kitátott száj: májszínű röplap.
Budapest Cirkusz a ligetben,
itt a Hungária Cirkusz belül,
és Közép-Európa Cirkusz, Cirkusz-
Európa és Világ-Cirkusz körül.
A cirkusz eljött, a cirkusz elmegy,
és a fű majd újranő.
Korai öröm, korai bánat.

Sátoroszlop: az égigérő fácska
ott áll a világ köldökén.
Megvakultak az égi csillagok,
csak a neon-lámpa ragyog.
Piros tűzvirág, zöld tűzvirág.
A porondmester bejön, köszön,
lényegünk, látszatunk önöké.
És összeveri tenyerét a nép.
Ott áll a világ köldökén
a sátoroszlop: égigérő fácska.

A víziló és papagáj-sereg,
az elkábított oroszlán jöhet,
és földöntúli ostorpattogásra
pördülhet pingvin-körmenet.
E házban a majom felruházva,
csak az emberfia meztelen.
Árva bohóc áll a sorsára várva,
hegedül talán, ha sorra kerül.
De elkábított oroszlán jöhet csak,
a víziló s a papagáj-sereg.

A publikum most ordibál: vivát,
és kéri jussát: a mosolyt.
Gyerekkorára gondol a bohóc:
a porondról Tiszájához futna,
görögdinnyéjét fogná két marokra,
és halat venne: kárászt, keszeget,
este a hold ablakán kihajolva
apjára gondolna, a holtra.
S lám, kéri jogos jussát, a mosolyt
a publikum, és kiáltja: vivát.

Légtornász száll föl, az eget járja,
asszonya földön áll, vigyázza.
Légtornász: a szárnyanincs madár,
megbillen, dől, de visszaáll.
Színpadiatlan, cikkanó sikoly.
Csináld újra! Mert röpülni lehet.
Mert lezuhanni szabad és lehet.
De a porondot otthagyni nem lehet.
A légtornász madár, az eget járja,
lentről madárcsontú asszony vigyázza.

Kitárt ajtó. Kitátott száj. Kijárat.
Ez álomi körből kiállhatsz már.
Kacaj, zsivaj, a gyermek-lánc nevet,
a bohóc köszön el, meghajol.
És elköszön a letaposott fűtől
a lovacska s a csengős kiscsikó.
És elköszön a légtornász felesége,
és elköszön a légtornász, integet.
És elsietnek mind az állatok.
És elsietnek mind az emberek.

Áttüntetések

Rózsa-vitéz

„A történelmet a győztesek írják.
A hagyományt a nép kelti.”
(Danilo Kiš)

Porodból rózsa-vitéz ébredj föl,
Kelj föl, éledj meg, élsz.
Szép, lányfejű kígyó tested felett,
fölötted ott áll, sziszeg, szeret.
Ébredj föl, kelj föl, éledj meg, élsz.
Forrasztófüvet, élő- haló-vizet
hozott el érted, sziszeg, szeret.
Egyik kezedet rabolta észak,
másik kezedet rabolta dél,
lányfejű kígyó, lányfejű kígyó
forrasztófüvet keres, élő- haló-vizet
hozott el érted, rózsa-vitéz!
Mint a gyorsvonat, egyik lábadat
levágta nyugat, mint a teher-vonat,
másik lábadat levágta kelet.
Mentsd magad, kutasd, keresd
fölnégyelt életed, rózsa-vitéz.
Szép, lányfejű kígyó tested felett,
fölötted ott áll, sziszeg, szeret,
ébredj föl, kelj föl, éledj meg, élsz.
Forrasztófüvet, élővizet
hozott el érted, sziszeg, szeret.
Kicsi kis fiam: rózsa-vitéz,
testvérem, bátyám, rózsa-vitéz,
apám, dédapám: rózsa-vitéz.
Kicsi szeretőm, sziszegj, szeress.

Forrasztófüvet hozz, élővizet.
Kicsi szeretőm, pogány királylány,
kicsi szeretőm, paráznám, cédám.
Tűkarcolások, tünékeny sebhelyek,
izzó szemölcsök, anyajegyek:
csillagok, csillagok a testeden,
fölfénylenek.
Hozz eget, levegőeget szobámba
hozz fényt csillagtalan éjszakámba,
ragyogd be ezt az éjszakát, szeress,
forrasztófüvet hozz, élővizet,
kicsi szeretőm, paráznám, cédám,
csillagom, hűtlenem, hűtelenem.

Az ember és a kő

„Bocsánat, elfelejtettem, hogy
zsidó vagyok…”
(idézi Ranódy László)

Bocsánat, elfelejtettem, hogy zsidó vagyok,
ülök a sárga, csillagtalan ég alatt,
házfalak, betonfalak előtt: siratófalak előtt,
bocsánat, elfelejtettem emlékeimet, emlékezők.
Bocsánat, elfelejtettem, hogy magyar vagyok,
hogy román, hogy lengyel, bocsánat, létezők, emlékezők.
Ülök a csillagtalan vasbeton ég alatt.
Bocsánat, elfelejtettem, mint egy követ
elejtettem – múltat, jövőt…
Bocsánat, elfelejtettem, hogy férfi, hogy nő,
öreg, gyerek, agg, csecsemő, nem is lélegzem,
nem is lélekzem, gurulok, gördülök, akár a kő.
Nincsen idő. Nincs is idő. Bocsánat, idő, időm.
Nézi az ember az embert gyűlölködőn.

Nézi az ember az embert gyűlölettel,
nézi a kő a követ nagy szerelemmel.

Picasso éjszakája

„Aki már három hazában
hontalan, annak már
három szeme van!”
(Hervay Gizella)

Aki már három hazában hontalan, annak már
három szeme van, háromszor kettő: hat szeme,
és hét szeme és nyolc szeme, szemekből áll az arca,
szilvaszemek: kék szilva-szemei az arca kosarában.
És két nyelve és három és négy és öt,
hogy mindent el tudjon mondani, jajongani,
három nyelvével dadogja el, amit a hat szemével látott.
Annak már két öle van, három,
nem győzi újraszülni a világot.
Annak már három melle van, négy, öt gyönyörű melle,
katona leszel: ingét lerántod, mellét fogdosod,
markolászod.

És három melle, négy melle, öt melle lesz rákos,
hajnalra arra ébred, véres a vánkos.

És két tüdeje, három, négy tüdeje,
zihál, fullad: – több levegőt, több levegőt.
– Fizesd meg a levegőadót előbb!

Nocturne

Hajnalra leesik a hó. Süpped, roskad.
Minden olyan egyszerű. Minden anonim.
Jön a Karácsony. Múlik Karácsony.

Hószürke ég, hószürke föld. A föld, az ég
hajnalra majdhogy összeér.
De elfér közötte egy tenyér.

Gyertyaszentelő

Ég a gyertya, ég

Ég a gyertya, ég,
nézem a lángot.
Ég a gyertya, ég,
át a határon
még Pusztináról
hozta barátom.
Ég a gyertya, ég.

Gyertyaszentelő

1986. február 2., vasárnap,
ülök, szemben a lángnak, világnak,
gyertyát gyújtok: mint lenge lány,
mint megtisztult Mária,
ugrál, táncol a láng.
Megolvad, csöppen a viasz.
Kint a rügyeknek már int a tavasz,
egy pásztorugrással hosszabb a nap.
De terroristáit küldi a tél:
jeges esőt, leomló hó-falakat,
hogy ne reméljen, hogy féljen, aki él,
motyogja halkan: nincs vigasz.
Ballag az úton egy kicsi mama:
lakótelepi boldog Mária,
ha megsimítod, fölizgul, reszket,
fölfénylik, remeg, mint gyertyán a láng.
Gyönyörűn értetek égeti magát.
Reszket, de nem törik, nem fél,
ráküldheted, tél, a hordáidat.

1986. február 2., vasárnap,
gyertyát keresek, meggyújtom:
örülök, ember a lángnak.
Asztalomon fénylik a vendégszöveg:
urat és agarat, únom a rabkenyeret.
Ég a gyertya, ég a lenge gyertya,
megolvad, csöppen a viasz,
hollófekete kupola a láng.
Este lesz lassan, csillag nem ragyog,
hollófekete kupola az ég.
Gyertyát gyújtok: mint lenge lány,
mint megtisztult Mária,
ugrál, táncol a láng,
megolvad, folyik, csöppen a viasz.

Kint a rügyeknek már int a tavasz.

Future in the Past

Ég a gyertya, ég, el ne aludjék,
aki lángot látni akar,
mind leguggoljék.
Ég, ég, itt guggolunk, énekelünk a gyertya körül,
gyerekek vagyunk, gyerekek, a világ
szövetébe beleszőtt gyerekek,
a világ redőzetébe belesimult gyerekek.

Ég a gyertya, ég, el ne aludjék,
körbeálljuk, föléállunk, vigyázzuk:
el ne aludjék,
el ne fújja, el ne sodorja a lángot a szél.

Ég a gyertya, ég, el ne aludjék,
aki lángot látni akar,
mind leguggoljék.
Igen, látni akarjuk a lángot,
igen, itt guggolunk mind,
mindannyian, a kis-csapat,

de hol is? – kérdezed.

Büszkén? otthon? otthonosan?
Vagy otthonnál több ez: őrhelyen?
egymásnak is küldve a fényt? kis fényjelet?
Vagy száműzetés ez, ahol a pisla gyertya ég?
az is lehet.

Se imám, se átkom.
Ég a gyertya, ég. Nézem a lángot.

Kör

Füst, köd az égen. Kár-kár,
csapat varjú jár az égnek útján,
a megfagyott hóra, elém, lecsap.
Mint egy Konjovics Milán-képen:
fényes, hideg izzás a Nap.

Ezen a tülekvő planétán,
e lángoló palettán színek.
Állunk a tűz körül:
piros ruhában, fehérben, feketében.
Egyetlen, egyke, mostani élet.
Nézzük, ahogy a régi remény,
a közös szín épp semmivé lett.

Fegyvert a lábhoz? Fegyvert kézbe?
Tölts! pohárba bort? a fegyvert csőre?
A fényhez akik idegyűlnek,
néznek majd fölrobbant pohárra,
néznek majd a ringó bölcsőre.

Jönnek, kik maguk is lángok, fények,
sugarasak, kik halvány remények,
s jönnek, kik egész sötétek;
lányok: fekete szembogarúak, szűzek,
és jönnek elnyűttek, átszőttek;
és jönnek a röpke lepkék, bogarak:

a lángnak nekiröpülnek;
jönnek a társak, és eljönnek,
kik vesztedre törnek, dörögnek,
jönnek a fénybe, rádköszönnek.

És jön a holnap, jön, ami lesz,
tapogatózva jön, mint a vak:
ujjbeggyel ér csak arcod bőréhez.
Csontjaid fájnak:
a vak jövőt, a változó időt
csontjaiddal is érted, megérzed.

Körbejár minden s mindenki.
Mint az óra, vagy mint az írás,
mely oda és vissza ugyanaz:
indul a görög aludni.
Körbejár minden s mindenki.

Kezed ökölben:
kiállj a körből?
beállj a körbe?

Füst, köd az égen. Kár-kár,
csapat varjú jár az égnek útján,
a megfagyott hóra, elém, lecsap.
Mint egy Konjovics Milán-képen:
fényes, hideg izzás a Nap.

A rész és egész szerelme

Rész vagy-e? Részlet vagy-e?
Elhanyagolható részlet, vagy rész,
amely kell az egészhez?
Hogy működjön – precízen, mint a gép
a család, a nemzet,
hogy működjön, hogy létezzen
az emberiség. E részeg
működéshez kellesz, nem kellesz?
Te fél-rész ebben a teljes szerelemben,
kezedben a halnyelű kés,
támadsz tündéri szeretőd ellen,
támadsz, mert félsz, hogy elveszted.
Te egyharmad, te egynegyed,
te egytized, egyre kisebb vagy,
ahogy egyre nagyobb a család,
a kör: szeletnyi szereped
belőle kiveszed.
Fiak, anyák,
sógorok, komák, nagynénik rajzolta kör.
És keresed: egy-százezrednyi szereped,
port ver körül szárny-tollával
ez a páva-város,
port ver föl, aranyport, nyeled,
majd beléfulladsz, keresed benne
egy-százezrednyi részed.
És kétmilliomodnyi részed, ülsz a hegyen
egyedül, figyeled, a részlet működések
talán sohasem – se családban, se városban,
se népben – tán sohasem állnak össze
szépen, egészen.

És keresed egy-tízmilliomodnyi részed,
egy-tizenötmilliomodnyi részed,
hisz csak te tudod, hisz csak ők
tudják, hol lakott Csokonai, Dsida,
hol Radnóti, Petőfi hollófekete
lován hol járt, míg kutyaként
dzsidások a földbe nem tiporták, tapodták.
Anyanyelv: álomi nyelv. Nekem
nincs testvérem a családban,
csak ez álomi nyelvben, ez
elárvult, elárult népben:
szólítgatom halkan, zokogok érte.
És ötszázmilliomodnyi részed
Európában, és négymilliárdnyi
részed a világon, és hétmilliárdnyi
emléked?
Melyben benne van parányi részed,
a családot, szerelmet, népet,
Európát, az emberiséget,
a föléd hatalmasodó egészet:
figyeled, félted.
És figyeled, hogy ő: figyel-e?
Figyeled, hogy ő: félt-e?
Kellesz? Nem kellesz az
egészhez, tűnődő ember, te részeg részlet?
S most lázadsz, tékozló,
szerelmes részlet, jogot formálsz
az egészre: Magyarország te vagy! te!
az egész Európa, a földrész: te vagy, te!
az emberiség
te vagy! Te: az egyke, te:
az egy, az egyetlen,
üvöltesz jogaidért.

Sírsz. Öklöddel ütöd a tükröt.
Csikorog a rész. Csikorog az egész.
Fénylő csillag a rész, fénylő
csillag az egész.
Fáj, zokog, tündököl
benned szerelmed,
a rész és az egész.

Csokonai utolsó éjszakája

Mint egy megért boróka,
mely tiszta hóra hullott,
lehullok én is szűz hóra,
miként egy érett boróka.
Fölöttem farkas, lompos róka,
fölöttem madár-sereg az égen,
károgás, cselvetés, gáncs,
harc: csőröké, mancsoké,
mint mindig, mint holnap, mint régen.
Voltam a lázas, lázadó részlet,
ki kérte jussát, az egészet,
s most bukik, mint aki részeg.
Pedig csak érett boróka,
aki lehull a friss hóra.
Voltam a lázas, lázadó részlet,
ki kérte jussát, az egészet,
ki tudta útját: örök körben,
ki nézte arcát a csorba tóban,
vérző arcát törött tükörben,
ki bűvölködött versekben.

Olyan furcsa e mai éjjel,
én aki jártam rózsa-hintón,
én aki lengtem égi hintán,
liliom-jázmin égő-útján,
hárfák, lantok ezüst hangja
kísért, kísértett,
sírtam miatta,
s most hallgatok, csak hallgatok,
hallgat a salétrom a falban,

hallgat a lepedő alattam,
hallgat a halál is szívemben.
Olyan furcsa e mai éjjel,
én aki jártam rózsa-hintón,
látok letakart rózsakertet,
én aki lengtem égi hintán,
ülök immár egy földi hanton,
aki ismert egy ezüst hangot,
összetör immár hárfát, lantot.
Nézzétek: ott a csontsovány holdnak
sárga csikóját fönn az égen,
nézzétek azt a csontsovány holdat:
csontsovány fiút ragad el éppen.
Olyan furcsa e mai éjjel,
én aki jártam rózsa-hintón,
látok letarolt rózsakertet,
aki ismert egy ezüst hangot,
összetör immár hárfát, lantot.

Szerettem leányt és férjes asszonyt,
szőkét és vöröset lestem,
jártam a dámai bibliothékát,
ahol a könyvek: kitakart keblek,
olvassátok csak titkos írását,
titkos írását a testnek.
Ki viseltem az arany bundát,
aki kiittam az Élet-kútját,
ki bűvölködtem versekben.
Te kitiltottál és betiltottál:
Budai Ésaiás, töketlen,
profanus auctor: mondottad,
nem is mondhattad volna szebben.
Doktor, a szobrod talpára állj,
szobor leszel, szamár, iázz.

Tiéd a világ, tiéd az egész világ.
De ne bűvölködj a versekben!

Mint egy megért boróka,
mely tiszta hóra hullott,
lehullok én is szűz hóra,
miként egy érett boróka.
Fölöttem farkas, lompos róka,
fölöttem madár-sereg az égen,
károgás, cselvetés, gáncs,
harc: csőröké, mancsoké,
mint mindig, mint holnap, mint régen.

Voltam a lázas, lázadó részlet,
ki kérte jussát, az egészet,
s most bukik, mint aki részeg.
Pedig csak érett boróka,
aki lehull a friss hóra.
Voltam a lázas, lázadó részlet,
ki kérte jussát, az egészet,
ki tudta útját: örök körben,
ki nézte arcát a csorba tóban,
vérző arcát törött tükörben.
Én bűvölködöm majd versekben.

Ha még egyszer születnél a földre

Vers-színpad ez.
Mi lenne, ha
hóhérló időben
– valamikor a távoli jövőben –
még egyszer ide születnél a földre?
Nagyapák portáján ha
jársz most, mint egy fürt szőlőt:
megharapsz egy fürt
akác-virágot,
de az akác-sor csonka, elvadult.
Üresek a szobák és az ólak.
A holt-Tisza is más már: hol a
sulyom, hova tűnt a sás, nád?
hol ringató teknők és a csónak?
És csak rémlik, hogy
valamikor itt jártál,
itt éltél, és járni is tanultál,
s itt tanultál meg írni is,
kölyök,
és galagonyabokor volt a kútnál,
és méh-kaptár a ház mögött,
volt, volt, alig emlékezem,
egy rég törött
kocsikerék pörög velem.

Ha még egyszer ide, ide-
születnél a földre,
talán épp így sétálnál,
így tanyáznál
e földi színpad
díszletei között –

hol minden más már, s mégis
ismerős, és fölrémlene,
hogy te itt már jártál.
Se csillagháború, se csillagbéke.
Hajnalban fácánkakas lépne
a gátoldalon,
csőrében hozná föl Napod.

Te itt már jártál? –
rémlene föl hirtelen –
vackornak fanyar íze,
érne a kérdés döbbenete,
hogy ki is vagy te? hisz ki is vagy te?

Talán jó lenne újra
ide, ideszületni a földre.
De nem kavicsnak, nem
gördülő kőnek, nem
fűnek. Válni élővé:
születni férfivá vagy nővé.

És magyar lennél majd akkor is – mondd
– ki tudja – vagy tán örmény?
És lesz abban a majdban
még e két nép, vagy
elsöpri az új idő, új törvény?
Vagy népek árja – lehúzza
őket majdanra egy örvény?
Vagy újraszületni majd
skótnak, románnak, dánnak?
vagy jobb lenne lenni – mondd –
egy nagy nemzet fiának?

Kicsi vagy nagy? mondd, mi is az?
szabad vagy? rab vagy – mi is az?

Kacag rajtad a világ:
kitátott szája
bánya,
támfák, födémfák fogai,
a bányavonat kereke halkan kattan.

És – mondd – lesz-e majd e majdban
nemzet,
lesz-e emberiség még?
Lesz-e, lenne-e mibe:
belé újjászületned?

Vagy zsidófiúvá születni.
Mondják úgyis olyan vagy.
Mint a madárka,
járnál csak ágról ágra.
Egyik szeretőd kamaszlány volna,
másik szeretőd vénlány lenne,
egyik szeretőd melle: vadalma,
másik szeretőd melle: körte,
egyik szeretőd cserfes volna,
másika hallgatag lenne.
És a tenger ölelésből
az egy-szerelem összeállna.

Életünk futóárokkal,
lövészárokkal fölszelt világban,
ahol az ember belézárva,
belépofozva önmagába.
Ha játszadozva, ha játszva:
jó volt már másnak látszani.

De emberiség-egy szikla-tömbből
kihasított önnön arcára:
az ember mégis rálel magára.

Vers-színpad ez.
Függöny. Vége.
Aludj már. Aludj hát te is.
Éjszaka van, fönn a sarkcsillag:
csak rozsdás szög, díszlet.
Jó lenne, ha
jó lenne, ha még egyszer,
még egyszer ide,
ideszületnél a földre.
Ide? Hova is? Mikor is?
Mivé is? Mivégre
lépnél egy félig-felejtett
régi kertbe,
hol minden törött volna,
hol minden örök lenne,
vagy lépdelnél beton tömbökön,
hol minden töredékes, minden anonim.

Ez a hazám

Ez a hazám (I.)

Lépek, nézem, a világ nézi,
ahogy a májusi mézízű, apró virág-népek
kinyílnak, kibomlanak, s majd
eljönnek tipratni a nagy virágvágó-gépek;
útszéli zsázsa, kúszó boglárka, kaszanyűg
bükköny, fehér mécsvirág,
réti aggófű, pipacs,
réti margaréta, ezüstös hölgymál,
nagy bakszakáll, hamvas zsombor,
ím, itt előttem, ez a hazám.

Ez a hazám (II.)

Útszéli zsázsa, hópihék: fiaim fehérben,
kúszó boglárka – apám, anyám,
kaszanyűg bükköny, ki lehajlik a szélben:
nagyapám, fehér
mécsvirág: nagyanyám, réti aggófű:
dédanyám, aggódó dédapám,
pipacs: vérző ükanyám, réti margaréta:
ükapám, ezüstös hölgymál: szépanyám,
nagy bakszakáll: szakállas szépapám;
hamvas zsombor, te sárga apróvirágú: mind
kik ismeretlenek már előttem s utánam,
ez a virág-család, ez a hazám.

Ez a hazám (III.)

Ez a Naprendszer-virágcsalád,
útszéli zsázsa: Nap, kúszó boglárka: Merkur,
kaszanyűg bükköny: Vénusz, fehér mécsvirág-
Föld, réti aggófű-Mars,
Pipacs-Jupiter, réti margaréta-Szaturnusz,
ezüstös hölgymál-Uránusz, nagy bak-
szakáll-Neptunusz, hamvas zsombor-Pluto;
ez a Naprendszer-virágcsalád,
ez a hazám.

Televény

Nemzedékünk: apák, anyák és holtak.
Apák, anyák, kik címeresek:
jövő-bélyegesek.
És a holtak,
kiknek már nem üzen a holnap.
Alig öleltek, senkit meg nem öltek,
a béke halványkék fényében éltek,
nézed őket, őket nem fegyver ölte meg,
fegyvernél kényesebb képzetek, penge-élek,
tiltások, fenyegetések,
szerelmek: szívtájnak döfött kések.
A földanya méhében ülnek,
visszavont magzatok,
belülről rúgnak, dörömbölnek,
gyűrődik, reng a föld felettük.
Nemzedékünk, apák, anyák,
címeresek: jövő-bélyegesek, és a holtak,
kiket nem feledtünk.
És vonulunk most kéz a kézben,
titkosan, fegyvertelenül.
Leköpött zászló az arcod,
leköpött zászló az arcom.
Szétvert csapat, istenáldotta brancs,
álmomban együtt láttalak:
kéz a kézben, kéz a kézben.
A nemzedék, azt hitted: gyémánt-nyílhegy,
azt hitted, vas-pánt, vas-ék,
azt hitted, gömb-kiteljesedés.
S most látod, a nemzedék: televény.

Őszi kert: együtt szökevény
fák, nyurga nyírfa,
akác, kerekarcú besúgó szél.
Szívemben, az idő utcakövén
végül már csak a legjobbak vonulnak,
hűségük nem-romló pénz.
Vonul a nemzedék kéz a kézben:
apák, anyák és holtak.

Álom az Istenhegyen

És együtt vagyunk minden,
együtt valamennyien, hűen, híven,
együtt lázadón, kihívón,
megyünk át egy korhadt fa-hídon,
és halljuk, ahogy
dobban alattunk a palló,
és érezzük, ahogy remeg a kéz,
és hallgatjuk, ahogy cserreg a víz,
jó éjt, szétfoszló zászlók,
jó éjt, lányok, sugárzók,
jó éjszakát éj, neked köszönök,
jó reggelt, hajnalok.

Egymásra vigyázzatok,
ameddig nem vagyok.

Estvéli ének

Szeretem e békés esti tájat, mikor
cinke-csapat portyáz a fák között,
fűzfára száll le, kérgét csipedi.
Mikor elvonul már tájunkról sok szónok
s csak az marad, ki mestere a szónak.
Inga-óra jár bent, most is hallod:
felet üt.
Egy régi költő ballagdál a holdban,
a holt, a volt s a hold
pár csendülő szót egymással összekoccant,
távolból így üzen.
Ilyenkor jó a csillagásznak,
távcsöve tört tükrén nézni hideg űrt,
s csillag-távolból bárki visszakémlel:
láthatja íme itt
emberfejekkel lapdázó hadait.
Mentha-teát vagy dárzseling-teát
jó lenne inni formás poharakból,
jó lenne most e békés esti órán,
mikor az inga-óra épp
felet üt felettünk.
De összetört a készlet,
csupa szilánk a szobánk, a világ.
Hirosima árnyképe után és
Auschwitz haj-hegyei után és
Katyn erdőzúgása után és
Don-kanyar után és régtől már
Mohács után és Madéfalva fájdalma után
mondd,
verset írni lehet-e még?

Hogy tea-foltos és húgy-foltos is
és vérrel és vérpiros festékkel
leöntött vászon lett a képzelet,
mondd,
verset írni még lehet? nem lehet?
Szeretem e békés esti tájat, mikor
cinke-csapat portyáz a fák között,
fűzfára száll le, kérgét csipedi.
És eljönnek a gyerekek
és hűtelenek és bűntelenek
és nézik a világot:
s nagy fehér vásznaikat mind-mint teleírják.

Virág-ének

Tizenkét szeretőd legyen: a nyár, a tél
veled legyen, ősz és tavasz veled legyen,
tizenkét szeretőd legyen: a Hóvirág, Téltemető,
Kék ibolya tiéd legyen, árnyban legyen,
mohán, kövön, egyike Erdei csitri,
ötödik Gyöngy-virág legyen, tölgy erdőben,
titkos helyen, a Százszorszép tiéd legyen,
tiéd legyen a Ködvirág s testvére a
Bujdosó mák, Varjúköröm érted legyen,
varjúkárogás és öröm, a Kígyószisz érted legyen,
Pipacs legyen, Búzavirág, tilos legyen,
titkos legyen, ne legyek én a magányé,
ne legyek én az államé, ne legyek a hatalomé,
ne legyek a seregeké, ne legyek én
Pénzért, hírért, legyek én a Százszorszépért.
Ne állhassak pellengérre: melled, hajad,
véred védjen. Egyike cigánylány legyen,
ha elhagyod, megátkozzon, másika
rendőrlány legyen, ha elhagyod, följelentsen,
följelentsen Napnak, Holdnak,
jelentsen a Csillagoknak. Hűtlenségért
meglakoljak. Hóvirág és Téltemető, mondjátok,
mit hoz a holnap? Gyöngyvirág? Ködvirág?
Bujdosó mák? Varjúköröm? Lesz-e üröm?
Lesz-e öröm? Mennyi bánat? Mennyi öröm?
Az ember csak egy szál virág, a világ meg
mennyi fegyver!

Mohán ülök, kövön ülök, mohás kőre
fejem hajtom, mondogatom, dúdolgatom:
ezredfordulói ének, ezredfordulói ének.

Ezredfordulón az ének

Hóvirág és téltemető, mondjátok,
mit hoz a holnap? Gyöngyvirág, ködvirág,
a kérdés ez: és mi mit hozunk
holnapra? Hóvirág és téltemető?
Gyöngyvirág? Ködvirág? mit hozunk mi
napvilágra? Mit hozunk mi a holnapra?
Ezredfordulón az ének. Ezredforduló-
ponton az ének.

TARTALOM

Gyöngysor és sebhely

[Pintér Lajos] 7
Játék 11
Dúdoló 12
Anyám szemében 13
Kártyavár 15
Ellentétek 18
Ebek és lobogók 19
Fekete, fehér 20
Fák 21
Ballagok egy népdal után 22
Big hits 23
Eperföldek 25
Zöld úton 26
Zöld ország 27
Graffiti (Rajz őszi tűzfalon) 28
Graffiti (Rajzok a tél falára) 29
Graffiti (Rajz egy tavaszi tűzfalon) 31
Graffiti (Színes nyári rajzolat) 32
Évszakok vonulása 33
Törött tükör 35
Mirror 37
Az irgalmas katasztrófa 39
Gesztenye-árnykép 40
Gyöngysor és sebhely 41

A csendes Európa

Négysoros 45
Hét kopogtatás 46
Egysoros 47
A leghosszabb öröm árnyéka 48
Napóra a hegyen 49
Tekinteted tükrében 51
Álom 52
Álom a gépi versről 54
Séta a margarétás réten 56
Felhő utcai madáretető 57
Görög strófák 60
Hegyi ének 63
Fantomkép 64
Jegyre kapható zene 66
Zenék, szív-zörejek 68

NAGYKŐRÖSI JÓZSEF MEGYEI KÖNYVTÁR KECSKEMÉT

Aranyeső-szonáta 70
Elégia egy platán-levélre 71
Az emberi hang 73
A világ alapfokán 74
Vadkacsák 75
Szép és szebb 78
„Több színt, több fényt* 80
A csendes Európa 82

Ezredfordulóponton

A taps csöndje 85
Háttal az ifjúságnak 87
Háttal a homálynak 88
Háttal a versnek 89
Háttal a halálnak 90
Szüret az Istenhegyen 91
Okos bolondok napján 94
Csillagok 96
(R)égi szerkesztőség 97
[Lengyelországban megint] 98
[Nézem gyerekeim] 99
[Egyetlen nagy falu] 100
[Hideg van] 101
Kétszög, háromszög, négyszög 102
A rémület s remény 103
A légtornász imája 104
Áttüntetések 106
Rózsa-vitéz 106
Az ember és a kő 107
Picasso éjszakája 108
Nocturne 108
Gyertyaszentelő 109
Ég a gyertya, ég 109
Gyertyaszentelő 109
Future in the Past 110
Kör 111
A rész és egész szerelme 113
Csokonai utolsó éjszakája 116
Ha még egyszer születnél a földre 119
Ez a hazám 123
Ez a hazám (I.) 123
Ez a hazám (II.) 123
Ez a hazám (III.) 124
Televény 125
Álom az Istenhegyen 127
Estvéli ének 128
Virág-ének 130
Ezredfordulón az ének 131

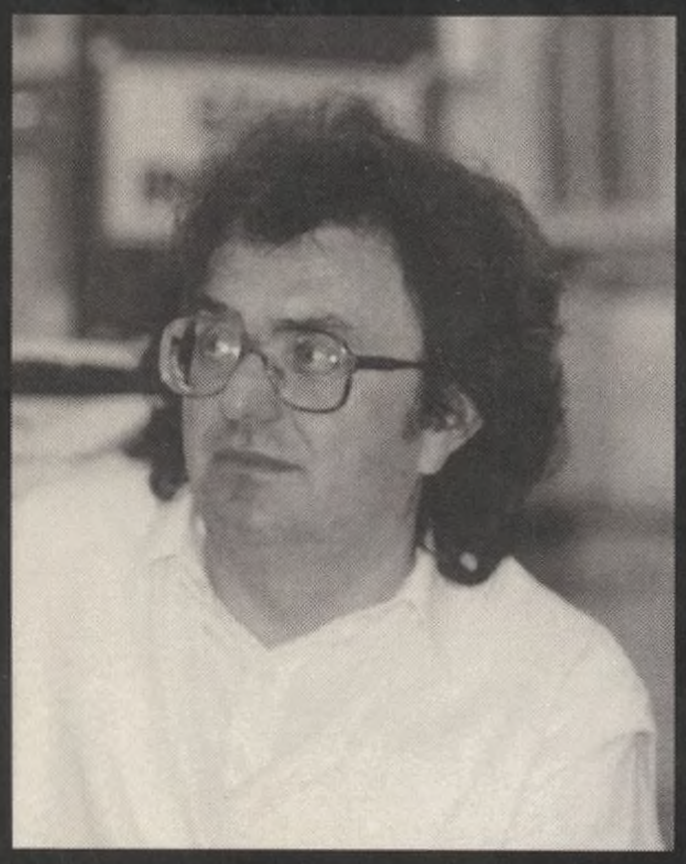

Pintér Lajos 1953. március 20-án született Szegeden. 1971 és 1976 között a budapesti bölcsészkar magyar-népművelés szakán tanult, az egyetemi évek alatt az Eötvös kollégium tagja volt. 1976 óta a kecskeméti Forrás folyóirat irodalmi szerkesztője. József Attila-díjas, Radnóti-díjas költő.

Eddig hét kötete jelent meg. A pályaindító *Fehéringes folyók* (versek, 1975) Kormos István szerkesztésében a legendás Kozmosz Könyvek sorozatában. Majd sorra a *Zsiványok arca* (gyerekversek, 1979, illusztrálta Würtz Ádám), az *Európai diákdal* (versek, 1981), *Didergő ünnep* (versek, 1984), *A vadszeder útján* (esszék, 1989), *Kézjegy* (versek, 1990), *Lépcsők az Istenhegyen* (versek, 1994, illusztrálta Schéner Mihály).

Új verseiben a nyolcadik kötet címe is ezt jelzi, játékosan utalva a korra és arra, hogy világát egyéni módon formálja tovább, új verseiben *Ezredfordulóponton* az ének.

Fotó: Bahget Iszkander